



RIKSDAGENS PROTOKOLL

1953

ANDRA KAMMAREN

Nr 7

21—25 februari.

Debatter m. m.

Sid.

Onsdagen den 25 februari.

Svar på fråga av herr Nilsson i Bästekille ang. reparation av Vitemölla fiskhamn	7
Tilläggsprotokoll till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna	8
Utgifter under riksstatens andra huvudtitel:	
Tjänstebilar för regeringen	9
Hövrätterna: Avlöningar	12
Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar	15
Utgifter under riksstatens tredje huvudtitel:	
Förenta Nationerna	19
Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete	22
Europarådet	22
Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige	23
Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor	23
Befrielse för biografägaren G. Gustafsson från staten tillkommande nöjesskatt för biografföreställningar	31
Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning	33
Beskattningen av stipendier m. m.	44
Fortsatt giltighet av lagen med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål	47
Fortsatt giltighet av lagen om kontroll å överlåtelse av vattenkraft	49
Interpellationer av:	
Herr Helén ang. undervisning i medicinsk psykologi för blivande läkare, m. m.	51
Herr Löfgren ang. föreskrifter om tvättning av hushållslump, som skall användas vid stoppning av möbler m. m.	52

Samtliga avgjorda ärenden.

Onsdagen den 25 februari.

<i>Utrikesutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. ratifikation av tilläggsprotokoll till Europarådets konvention ang. skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna	8
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 2, ang. utgifter under andra huvudtiteln	9
— nr 3, ang. utgifter under tredje huvudtiteln	19
— nr 28, ang. tjänste- och familjepensionsförmånerna för f. d. revisorn och bokhållaren S. V. Zacco	31
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 5, ang. befrielse för biografägaren G. Gustafsson från staten tillkommande nöjesskatt för biograf-föreställningar	31
— nr 6, ang. vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning	33
— nr 7, ang. fortsatt giltighet av förordningen den 12 maj 1950 (nr 164) ang. rätt för Konungen att förordna om uttagande av anti-dumping- och utjämningsstullar	44
— nr 8, ang. beskattningen av periodiskt understöd och av stipendier samt ang. avdragsrätt för studiekostnader	44
— nr 9, ang. motion om rätt att vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för gåvor till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller för befrämjande av undervisning	47
— nr 10, ang. utsträckning av tiden för enskild skattskyldigs avlämnande av självdeklaration	47
— nr 13, ang. ändrad lydelse av 4 § och 8 § 3 mom. förordningen den 18 maj 1934 (nr 168) ang. postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran, m. m.	47
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 9, ang. fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål	47
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 6, ang. fortsatt giltighet av lagen den 20 december 1946 (nr 781) om kontroll å överlåtelse av vattenkraft	49
<i>Andra kammarens allmänna beredningsutskotts</i> utlåtande nr 1, ang. viss ändring i villkoren för statens järnvägars s. k. billighetsresor	51

Lördagen den 21 februari.

Kl. 2 em.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 in-
nevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren in-
komna protokoll:

År 1953 den 18 februari samman-
trädde den nämnd, som äger att döma,
huruvida högsta domstolens samtliga
ledamöter gjort sig förtjänta att i de-
ras viktiga kall bibehållas, varvid rös-
tades över följande proposition:

Den, som vill, att omröstning på det
i § 69 riksdagsordningen föreskrivna
sätt skall anställas till uteslutande av
någon bland högsta domstolens leda-
möter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bliva högsta domstolens
samtliga ledamöter bibehållna.

Och befunnos efter omröstningens
slut, sedan voteringssedlarna öppnats,
rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 0;

Nej — 45,

i följd varav nämnden ansett högsta
domstolens samtliga ledamöter böra
vid deras ämbeten bibehållas.

*L. Tjällgren. Karl Bergström.**K. G. Ewerlöf. O. Malmberg
i Skövde.*

År 1953 den 18 februari samman-
trädde den nämnd, som äger att döma,
huruvida regeringsrättens samtliga le-
damöter gjort sig förtjänta att i deras
viktiga kall bibehållas, varvid röstades
över följande proposition:

Den, som vill, att omröstning på det
i § 69 riksdagsordningen föreskrivna
sätt skall anställas till uteslutande av
någon bland regeringsrättens ledamö-
ter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bliva regeringsrättens
samtliga ledamöter bibehållna.

Och befunnos efter omröstningens
slut, sedan voteringssedlarna öppnats,
rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 0;

Nej — 43,

i följd varav nämnden ansett regerings-
rättens samtliga ledamöter böra vid
deras ämbeten bibehållas.

*L. Tjällgren. Karl Bergström.**K. G. Ewerlöf. O. Malmberg
i Skövde.*

Protokollen lades till handlingarna;
och skulle deras innehåll delgivas
riksdagens kanslideputerade med an-
modan att låta i ämnet uppsätta och
till kamrarna avgiva förslag till den
skrivelse, som borde till Konungen av-
lätas.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till stats-
utskottet Kungl. Maj:ts proposition nr
53, angående anslag för budgetåret
1953/54 till statens bosättningslåne-
fond m. m.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Senander* vid
kammarens nästföregående samman-
träde gjorda, men då bordlagda anhåll-
lan att få framställa interpellation till

herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående utrustning av svenska fartyg i utrikesfart med räddningsflottar.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

utrikesutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om ratifikation av tilläggsprotokoll till Europarådets konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna;

statsutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under tredje huvudtiteln, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 28, i anledning av väckta motioner om tjänste- och familjepensionsförmånerna för f. d. revisorn och bokhållaren S. V. Zacco;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 5, i anledning av väckt motion om befrielse för biografägaren G. Gustafson från staten tillkommande nöjeskatt för biograföreställningar;

nr 6, i anledning av väckta motioner angående vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 12 maj 1950 (nr 164) angående rätt för Konungen att förordna om uttagande av antidumping- och utjäm-

ningstullar jämte i ämnet väckta motioner;

nr 8, i anledning av väckta motioner angående beskattningen av periodiskt understöd och av stipendier samt angående avdragsrätt för studiekostnader;

nr 9, i anledning av väckt motion om rätt att vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för gåvor till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller för befrämjande av undervisning;

nr 10, i anledning av väckt motion om utsträckning av tiden för enskild skattskyldigs avlämnande av självdeklaration; och

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § och 8 § 3 mom. förordningen den 18 maj 1934 (nr 168) angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran, m. m.;

första lagutskottets utlåtande nr 9, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål, dels ock i ämnet väckt motion;

tredje lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 20 december 1946 (nr 781) om kontroll å överlåtelse av vattenkraft; och

andra kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande nr 1, över motion om viss ändring i villkoren för statens järnvägars s. k. billighetsresor.

§ 6.

Anmäldes, att bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan anmält, att till utskottet inkommit framställning från fullmäktige i riksgäldskontoret om pension åt f. städerskan vid riksdagshuset Anna Lillberg.

Denna anmälan bordlades.

§ 7.

Anmälades, att följande Kungl. Maj:ts propositioner och skrivelse tillställts kammaren:

nr 37, angående godkännande av Genève-konventionerna den 12 augusti 1949 angående skydd för krigets offer;

nr 52, med förslag till förordning om skattefrihet för vissa bidrag till nedbringande av bostadskostnader;

nr 54, angående anslag till Sveriges geologiska undersökning;

nr 55, angående vissa ändringar i riktlinjerna för den statliga exportkrediten;

nr 56, med förslag till förordning om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m.;

nr 57, angående försäljning av vissa fastigheter;

nr 58, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag;

nr 59, med redogörelse för de åtgärder som vidtagits på grund av riksdagens skrivelser den 22 mars, den 2 april, den 26 april och den 29 maj 1952, nr 98, nr 11, nr 150 resp. nr 293, i anledning av, såvitt nu är i fråga, riksdagens år 1951 församlade revisorers berättelse; och

nr 60, angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51, m. m.

Propositionerna och skrivelsen bordlades.

§ 8.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53, i vad propositionen avser staten för försvarets fastighetsfond; samt från första lagutskottet:

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 255 § sjölagen och lag angående ändrad lydelse av 4 § 5 mom. lagen den 5 juni 1936 (nr 277) i anledning av Sveriges tillträde till 1924 års internationella konvention rörande konossement;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 17 kap. handelsbalken;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 13 mars 1942 (nr 87) med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.; och

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 juli 1947 (nr 632) angående ersättning av allmänna medel till vittnen m. fl. samt till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 2.06 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Tisdagen den 24 februari.

Kl. 4 em.

§ 1.

Justerades protokollen för den 17 och den 18 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogs var efter annan följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner och skrivelse; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen nr 37, angående godkännande av Genève-konventionerna den 12 augusti 1949 angående skydd för krigets offer;

till bevillningsutskottet propositionen nr 52, med förslag till förordning om skattefrihet för vissa bidrag till nedbringande av bostadskostnader;

till statsutskottet propositionerna:

nr 54, angående anslag till Sveriges geologiska undersökning; och

nr 55, angående vissa ändringar i riktlinjerna för den statliga exportkrediten;

till bankoutskottet propositionen nr 56, med förslag till förordning om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m.; samt

till statsutskottet propositionerna och skrivelsen:

nr 57, angående försäljning av vissa fastigheter;

nr 58, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag;

nr 59, med redogörelse för de åtgärder som vidtagits på grund av riksdagens skrivelser den 22 mars, den 2 april, den 26 april och den 29 maj 1952, nr 98, nr 11, nr 150 resp. nr 293, i anledning av, såvitt nu är i fråga, riksdagens år 1951 församlade revisorers berättelse; och

nr 60, angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å all-

män beredskapsstat för budgetåret 1950/51, m. m.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan att till utskottet inkommit framställning från fullmäktige i riksgäldskontoret om pension åt f. städerskan vid riksdagshuset Anna Lillberg.

§ 4.

Föredrogs, men bordlades åter utrikesutskottets utlåtande nr 1, statsutskottets utlåtanden nr 2, 3 och 28, bevillningsutskottets betänkanden nr 5—10 och 13, första lagutskottets utlåtande nr 9, tredje lagutskottets utlåtande nr 6 och andra kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande nr 1.

§ 5.

Anmäldes Kungl. Maj:ts skrivelse nr 61, angående val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

Denna skrivelse bordlades.

§ 6.

Anmäldes, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats en motion, nr 440, av herrar *Lindström* och *Jonsson* i Järvsands, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 47, angående anslag till stödlån till jordbrukare, m. m.

Denna motion bordlades.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 4.03 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Onsdagen den 25 februari.

Kl. 2 em.

§ 1.

Svar på fråga ang. reparation av Vitemölla fiskhamn.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr statsrådet HJALMAR NILSON, som yttrade: Herr talman: Herr Nilsson i Bästekille har till mig ställt följande fråga: »Har statsrådet för avsikt att vidtaga sådana åtgärder att den av Vitemölla fiskareförening i skrivelse till Kungl. Maj:t gjorda hemställan om reparation av Vitemölla fiskhamn snarast kommer till utförande?»

Den av herr Nilsson åsyftade skrivelserna torde vara en av vissa medlemmar i nämnda fiskareförening den 5 januari 1953 gjord framställning, i vilken begäres att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall åläggas att uppgöra förslag till anordningar för förhindrande av sanddrift i Vitemölla fiskhamn. Denna framställning är för närvarande föremål för remissbehandling, och jag är därför inte för närvarande i tillfälle att angiva mitt definitiva ställningstagande i ärendet. Jag har emellertid under hand införskaffat vissa uppgifter, som jag vill meddela för att belysa frågan.

Sanddriften i hamnen, som är belägen på Skånes ostkust, är besvärande. Den uppkommer vid svårare stormar och berör såväl hamninloppet som själva hamnbassängen. Det är emellertid inte bara Vitemölla hamn som besväras av sanddrift. Detsamma gäller beträffande de flesta mindre hamnarna i Skåne. Åtgärder för att förebygga sanddrift har vidtagits i vissa hamnar, men resultatet därav har ofta varit mindre tillfredsställande. Bortmuddring av indriven sand har trots skyddsåtgärderna måst företagas.

I sitt betänkande med förslag till byggnad av fiskehamnar, har 1944 års fiskehamnsutredning beträffande Vitemölla fiskhamn föreslagit vissa förbättringsåtgärder men däremot inte några särskilda anordningar för att förhindra sanddriften. Sådana anordningar bedömdes komma att kräva avsevärda kostnader. Utredningen räknade med att indriven sand liksom tidigare skulle avlägsnas genom muddring.

Den av fiskehamnsutredningen föreslagna upprustningen av hamnarna har av kända orsaker ej kunnat genomföras i önskvärd omfattning. Eftersläpningen i fiskehamnsbyggandet har i vissa undantagsfall gjort det nödvändigt att ändra den av utredningen föreslagna turordningen för tagen emellan. Där sådan ändring medgivits har den förordats av fiskarnas egna organisationer.

Eftersom det stora flertalet av de förbättringar, som utredningen föreslagit, ännu ej kunnat utföras och då dessa förbättringar med tiden måste anses ha ytterligare aktualiserats, kan man ifrågasätta om det är riktigt att utan mycket vägande skäl nu ytterligare utvidga detta byggnadsprogram.

Enligt uppgift finnes för närvarande fyra mindre fiskebåtar i Vitemölla. Någon projektering och kostnadsberäkning för sandfångare i hamnen föreligger inte, men även mycket enkla provisoriska anordningar beräknas uppskattningsvis kräva en kostnad av minst 100 000 kronor.

Med hänsyn till de omständigheter jag här anfört förefaller det ovisst om man kan räkna med någon ändring av vad fiskehamnsutredningen föreslagit i denna fråga.

Härefter anförde

Herr NILSSON i Bästekille (h): Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet

Tilläggsprotokoll till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Hjalmar Nilson för det svar som han här lämnat på min fråga.

Anledningen till att jag ställde denna fråga var att en av de fiskare, som bor i Vitemölla, ringde till mig och undrade, om inte någonting kunde göras för att förbättra förhållandena i fiskehamnen på denna plats. Nu känner vi ju alla, som bor vid ostkusten, till att sanddriften i hamnarna där är, såsom statsrådet framhåller i sitt svar, synnerligen besvärande. Men å andra sidan borde man ta litet större hänsyn till vad fiskarna med sin sakkunskap säger när det gäller denna fråga. I en annan hamn på ostkusten blev det i alla fall en viss förbättring, sedan man äntligen gjort en mindre ombyggnad som motverkade igensandningen. Fiskehamnutredningen har ju visserligen sagt att man skall vidta vissa åtgärder, men de är inte av det slag som de fiskare, som själva bor på platsen, skulle vara intresserade av, och jag vill än en gång understryka att det nog skulle vara nyttigt, om man ville höra sig för litet grand med dessa.

Enligt de uppgifter statsrådet inhämtat skulle det finnas fyra mindre fiskebåtar i Vitemölla. Jag vill inte med bestämdhet uttala mig om antalet fiskebåtar, men det är mig väl bekant att antalet yrkesfiskare i denna fiskehamn är större. Det är mig också bekant att dessa mindre båtar skulle, om hamnförhållandena förbättrades, bli ersatta av större, så att fiskarna kunde gå längre ut och därigenom skaffa sig bättre existensmöjligheter. Dessa uppgifter har jag fått av en fiskare, tillika hamnmästare, som jag talade med så sent som i lördags.

Jag förebrår emellertid inte statsrådet för att inte någonting hittills har blivit gjort. Jag förstår att det, såsom säges i svaret, av kända orsaker inte varit möjligt att helt genomföra upprustningen av hamnarna.

Till sist skulle jag vilja vädja till

statsrådet att han, om han någon gång har sina vägar åt detta håll, ville trots sin strängt upptagna tid göra en undersökning på platsen och tala med de människor som beröres av förhållandena i Vitemölla hamn. För dessa människor gäller det varken mer eller mindre än deras framtida existens, och jag tror nog att statsrådet och jag är överens om att vi alla, oavsett om vi har vår bärning på landet eller på havet, skall ha någorlunda likartade existensmöjligheter.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 2.

Föredrogs Kungl. Maj:ts skrivelse nr 61, angående val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

På förslag av herr talmannen, som förmålde sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid plenum onsdagen den 4 instundande mars utse ombud och suppleanter i församlingen.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den på bordet liggande motionen nr 440 av herrar *Lindström* och *Jonsson* i Järvsänd.

§ 4.

Tilläggsprotokoll till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Föredrogs utrikesutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om ratifikation av tilläggsprotokoll till Europarådets konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid

Tjänstebilar för regeringen.

Herr WALLENTHEIM (s): Herr talman! Om jag hade haft tillfälle att vara närvarande i utskottet då detta ärende behandlades, skulle jag till utskottets utlåtande ha antecknat en blank reservation. Kungl. Maj:t har ju i det föreliggande konventionsförslaget måst göra vissa förbehåll när det gäller kristendomsundervisningen. Någon annan ståndpunkt är det väl inte heller möjligt att intaga, när vi här i landet har en statskyrka.

Jag har bara velat göra detta tillkännagivande och har inte något yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställen bifölls.

§ 5.

Utgifter under riksstatens andra huvudtitel.

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

*Punkten 1.***Tjänstebilar för regeringen.**

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln, punkt 1, föreslagit riksdagen att dels fastställa av departementschefen förordad stat för avlöningar till statsråden utan departement m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54, dels ock till Avlöningar till statsråden utan departement m. m. för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 312 600 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Lindström m. fl.* (I:260) samt den andra inom andra

kammaren av herr *Henriksson m. fl.* (II:308), i vilka hemställts att riksdagen måtte bevilja ett reservationsanslag av 40 000 kronor för anskaffning av tvenne tjänstebilar att ställas till regeringens förfogande.

Utskottet hemställde,

I. att riksdagen måtte

a) fastställa i punkten intagen stat för avlöningar till statsråden utan departement m. m., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54;

b) till Avlöningar till statsråden utan departement m. m. för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 312 600 kronor;

II. att motionerna I:260 och II:308 icke måtte av riksdagen bifallas.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Herr HENRIKSSON (s): Herr talman! Under denna punkt i utskottets utlåtande behandlas två motioner med förslag om en tjänstebil för statsministern och en för statsrådets ledamöter i övrigt. Jag skall inte ta upp frågan på ett sådant sätt, att det blir någon lång debatt om saken, men jag kan inte underlåta att gentemot utskottets skrivning och yrkande anföra några synpunkter.

Vi som har motionerat i frågan — och det är ju representanter för de olika partierna — anser att det skulle vara till fördel, om ett par tjänstebilar kunde stå till regeringens förfogande. Den ena av dessa bilar skulle då stå till regeringschefens förfogande. Det skulle betyda lättnad i den jäktade tillvaro, som vi alla väl inser att regeringen och i synnerhet regeringschefen lever i.

Någon omfattande motivering för behovet av bilar skall jag inte ge mig in på. Jag tror inte att det är nödvändigt för att riksdagens ledamöter skall kunna bilda sig en uppfattning i denna fråga. Nu har statsutskottet, som jag i vanliga fall lyser mycket stor respekt för och vars synpunkter jag ofta delar, sagt att denna fråga inte kan avgöras med min-

Tjänstebilar för regeringen.

dre det kommer till stånd en utredning. Denna utskottets synpunkt kan jag inte dela. Frågan huruvida regeringen och i synnerhet regeringschefen bör ha bilar till sitt förfogande är enligt min mening inte en utredningsfråga, utan det är en omdömes- och lämplighetsfråga.

Varje ledamot av denna kammare är säkert väl medveten om att regeringen och särskilt dess chef har arbetsuppgifter, som på dygnets olika timmar påkallar deras närvaro vid skilda ställen.

Sedan kan man naturligtvis diskutera, huruvida regeringsledamöterna för sådana resor skall anlita till förfogande ställd tjänstebil, taxi, tunnelbana, cykel eller något annat färdsmätt. Men det är inte en fråga, som man — enligt min mening i varje fall — skall klarlägga genom någon utredning, utan det bör vara en fråga, som den enskilda ledamoten av statsrådet får ta ställning till själv i det speciella fallet.

Jag tycker, att riksdagen kan ha anledning att säga att den vill ställa tjänstebil till förfogande för att underlätta de resor, som statsråden har att företa, och på det sättet åt dem spara tid. Det kan vara så mycket större anledning för riksdagen att säga det, då vi ju väl vet, att det är bra många företag i vårt land som ordnat med bilar för sina chefer. Det finns också bra många statliga och kommunala inrättningar, där man har ställt tjänstebil till chefens förfogande. Vidare har man inom våra stora intresseorganisationer ansett, att detta skulle vara en lämplig ordning.

Om nu riksdagen anser att det är lämpligt att statsrådets ledamöter har bilar till sitt förfogande, bör man inte besluta om en utredning, utan man bör då uttala sig för att det är lämpligt, och det kan var och en göra redan nu utan att ha tillgång till papper och närmare utredningar. Jag skulle därför vilja säga, att det första som man här bör ta upp är frågan, om riksdagen anser att den bör göra ett sådant erbjudande

till statsrådets ledamöter, eller om riksdagen fordrar att det skall föras fram en utredning i frågan. Det senare alternativet tycker jag inte skulle vara särskilt lämpligt.

Sedan kan man hålla med utskottet om att det finns vissa detaljer som här närmare kan behöva undersökas. Man kan behöva undersöka var man skall placera bilarna, och man kan behöva undersöka hur man skall ordna med chaufför. Jag tror att den senare frågan går att lösa genom att anlita den vaktmästarpersonal som redan finns inom de olika departementen. Men en undersökning om de praktiska detaljerna, som kan behöva göras, kan ju lämpligen ske i Kungl. Maj:ts kansli. Det behövs inte någon speciell utredning härför.

Med hänvisning till vad jag nu sagt yrkar jag följande ändring i utskottets förslag. Motiveringen i första stycket på s. 2 utgår och ersättes med följande: »Utskottet delar uppfattningen i motionerna I: 260 och II: 308 att regeringen bör ha tjänstebilar till sitt förfogande. Emellertid synes det i första hand böra ankomma på Kungl. Maj:t att bedöma behovets omfattning samt överväga kostnaderna för anskaffning, drift och underhåll av bilarna liksom sättet för dessa kostnaders bestridande. Utskottet vill därför i anledning av motionerna förordna, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till nästa års riksdag rörande tjänstebilar åt regeringen.»

Beträffande hemställan under punkt II skulle jag vilja föreslå följande lydelse: »att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 260 och II: 308 hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till nästa års riksdag rörande tjänstebilar åt regeringen.»

Herr PETERSON i Degerfors (s): Herr talman! Ordföranden i tredje avdelningen är sjuk, och då herr Rubbestad just nu infunnit sig vill jag säga några ord. Jag hade annars inte tänkt begära ordet.

Tjänstebilar för regeringen.

Man brukar säga, att utskottet tillmötesgått motionären, men i detta fall kan jag vända på steken och säga att motionären tillmötesgått utskottet på denna punkt. Om vi läser utskottsutlåtandet här är det praktiskt taget ingenting annat än en hemställan till Kungl. Maj:t att komma med en ordentlig utredning och event. förslag.

Här har motionärerna yrkat på ett anslag av 40 000 kronor för anskaffning av ett par tjänstebilar. Det troliga är, att summan inte kommer att stanna vid dessa 40 000 kronor utan att man vid årets slut är uppe i 80 000 kronor och däröver. Utan att ett ögonblick betvivla det angelägna i att statsråden har bilar till sitt förfogande har utskottet ansett att man bör komma med ett förslag, så att vi kan se ungefär hur mycket pengar som behövs. Som jag nyss nämnde är ju hela utskottets skrivning nästan en framställning till Kungl. Maj:t att komma med förslag på denna punkt. Nu har ju motionärerna, genom det ändringsyrkande som herr Henriksson här ställt, gått på samma linje som utskottet, nämligen att regeringen bör komma med ett konkret förslag. Jag har i denna situation ingenting att invända mot det ändringsyrkande, som herr Henriksson här framfört.

Herr RUBBESTAD (bf): Herr talman! Innan man beslutar att ställa bilar till statsrådets disposition, bör man kanske först något fundera över frågan. Även i små frågor bör man i varje detalj ta hänsyn till vad sparsamheten kräver. Jag måste då fråga: Är det verkligen nödvändigt, att statsråden skall ha bil till sitt förfogande? Är det verkligen i så hög grad betjänta av det, att det motväger de eventuella kostnader som därvid uppkommer? Jag tror för min del, att ett statsråd kan reda sig utan bil. Hans egentliga arbetsfält är kanslihuset, och vägen mellan det och hans hem torde han allra bäst till-

ryggalägga i en spårvagn. Där sitter han tryggt och lugnt utan några som helst risker. Jag såg häromdagen, när vi hade det stora snöfallet, hur bilarna stod i långa rader utan att komma ur fläcken, medan däremot spårvagnarna kunde passera obehindrat. Ett statsråd kan ha mycket stor fördel av att åka på detta trygga sätt emot att sitta och besväras av ett sådant elände som det nyssnämnda och inte veta om han kan komma fram i rätten tid.

Inte heller alla statsråd kan kanske själva köra bil utan behöver chaufför. Då kostar det mycket pengar. Har vi råd att t. ex. anställa chaufförer till våra statsråd? Emedan denna utgift enligt min mening inte är påkallad, bör vi inte göra det. Behöver ett statsråd å tjänstens vägnar fara ut och bese något som faller inom hans departement, finns det hos de olika verken en stor mängd tjänstebilar, vilka statsråden har rätt att rekvirera för sitt vidkommande. Jag har hört sägas, att detta har tillämpats i åtskilliga fall och att det existerar en befattningshavare i kommunikationsdepartementet som brukar rekvirera bilar till statsråden när de behöver dem för sina tjänsteärenden.

Även om detta inte är någon stor fråga skall vi ändå komma ihåg att det här finns möjlighet att spara en del pengar. Jag menar därför, att det är bättre att regeringen först, såsom tredje avdelningen av statsutskottet sagt i sin motivering, prövar saken och lägger fram förslag och kostnadsberäkningar som utgör fullgoda motiv och som kan övertyga oss allesammans här i kammaren, att denna utgift för bilar är nödvändig. I så fall skall även jag lämna mitt bifall. Att emellertid utan vidare biträda en så löslig motion som den nu förevarande, trots att den är underskriven av framstående män i riksdagen, vill åtminstone inte jag vara med om, och jag ber därför att med det sagda få yrka bifall till stats-

Tjänstebilar för regeringen. — Hovrätterna: Avlöningar.

utskottets hemställan i det skick det föreligger.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som under överläggningen föreslagits av herr Henriksson; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Henriksson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 1:o) i utskottets förevarande utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som under överläggningen föreslagits av herr Henriksson.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för nej-propositionen. Herr Rubbestad begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 73 ja och 115 nej, varjämte 8 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets i punkten gjorda hemställan med den ändring, som under överläggningen föreslagits av herr Henriksson.

Punkterna 2—15.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 16.***Hovrätterna: Avlöningar.**

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln, punkt 16, föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen föreslagna ändringar i hovrätternas personalförteckning, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för hovrätterna, att tillämpas under budgetåret 1953/54, dels ock till Hovrätterna: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 5 993 500 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Velander m. fl.* (I: 105) och den andra inom andra kammaren av herr *Fröding m. fl.* (II: 160), hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att den extra ledamotsbefattningen i hovrätten för Nedre Norrland skulle besättas med i personalförteckningen uppförd e. o. assessor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 105 och II: 160

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 2 januari 1953 angivna ändringar i hovrätternas personalförteckning;

b) fastställa i punkten intagen avlöningsstat för hovrätterna, att tillämpas under budgetåret 1953/54;

c) till Hovrätterna: Avlöningar för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 5 993 500 kronor.

Reservation hade avgivits av fröken *Andersson* och herr *Bergh*, vilka ansett att utskottet under a) bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 105 och II: 160 bemyndiga Kungl. Maj:t att i hovrätternas personalförteckning vidtaga de ändringar, som angivits i statsrådsprotokollet över

justitiedepartementens ärenden för den 2 januari 1953 samt av reservanterna.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr FRÖDING (h): Herr talman! När man för första gången skall ta till orda från denna plats borde man kanske, liksom på sin tid Martin Luther, börja med att utbrista: »Här står jag och kan icke annat». Eftersom den motion, respektive reservation, vars talan jag nu skall föra, enligt min mening är mycket lätt att försvara, skall jag emellertid försöka avstå från att visa någon som helst ruelse.

Utöver vad som andragits i själva motionen respektive reservationen skulle jag vilja i korthet säga följande. Det finns i Svea hovrätt fyra och i Skånska hovrätten och hovrätten för Nedre Norrland vardera en s. k. extra ledamot. Åtminstone såvitt angår Sundsvallshovrätten deltar denna extra ledamot i mållottningar samt i hovrättens sessioner i precis samma utsträckning som de ordinarie ledamöterna. De här extra ledamotsbefattningarna har tidigare alltid besatts med s. k. extra ordinarie assessorer. Så sker också alljämt i Svea hovrätt. För Skånska hovrättens och Sundsvallshovrättens del har justitiedepartementet emellertid under 1952 meddelat, att dessa hovrätters extra ledamöter inte fick vara e. o. assessorer med mindre härför avsedd e. o. assessorsbefattning upptagits i personalförteckningen eller riksdagen eljest uttryckligen sanktionerat förfarandet.

Detta betraktelsesätt är en nyhet, vars införande uppenbarligen sammanhänger med ombytet av expeditionschef i justitiedepartementet.

Departementets nya giv föranledde såväl Skånska hovrätten som Sundsvallshovrätten att i höstens petita begära, att en för den extra ledamoten avsedd e. o. assessorstjänst måtte upptagas i personalstaten. I statsverkspro-

positionen har justitieministern nu bifallit denna begäran beträffande Skånska hovrätten men avslagit den beträffande Sundsvallshovrätten. Motiveringen är såvitt jag kan förstå att målantalet i Skånska hovrätten är förhållandevis större än i Sundsvallshovrätten.

Detta är visserligen sant. Emellertid förhåller det sig så att Sundsvallshovrätten, oavsett målantalet, har ett ständigt behov av den extra ledamoten. Utan honom skulle inte hovrätten som det är föreskrivet i rättegångsbalken kunna arbeta på två avdelningar. Presidenten är nämligen ledig från två tredjedelar av normal tjänstgöring, varjämte vice ordföranden och lagmannen har viss ledighet. Det är för dessa ledigheters utfyllande som den extra ledamoten rycker in.

Målantalet i Sundsvallshovrätten har under de år hovrätten varit i verksamhet varit förhållandevis mindre än i andra hovrätter, men Sundsvallshovrätten får offra en rätt avsevärd tid på sina tingsresor på grund av de långa avstånden och de ofta obekväma kommunikationerna. Målantalet har inte heller på långa vägar varit så lågt, att man eventuellt skulle kunna överväga en ändring därhän, att hovrätten fick nöja sig med endast en avdelning. Måltillströmningen visar heller ingen tendens att minska; under det senaste året har det tvärtom ökat inte obetydligt.

För övrigt — och det är det väsentliga — har målantalet enligt min mening ingen som helst betydelse i denna fråga. Sundsvallshovrätten har nämligen — den extra ledamoten inräknad — den minimiorganisation som rättegångsbalken förutsätter. En eventuell organisationsminskning till en avdelning vore helt otänkbar, då en av hovrättens avdelningar mycket ofta är ute på resor. Däremot har den ändringen i organisationen ifrågasatts, att hovrättens domkrets skulle utökas.

Jag kan i överensstämmelse med vad jag nu har sagt inte förstå annat än att

Hovrätterna: Avlöningar.

den extra ledamotsbefattningen är oundgänglig för hovrätten. Det finns väl intet rimligt skäl för att inte denna befattning besättes med en extra ordinarie assessor på samma sätt som i Svea hovrätt och Skånska hovrätten, så att befattningen får en viss stadga.

Rätteligen hade därför på sätt föreslagits beträffande Skånska hovrätten antalet i personalförteckningen upptagna e. o. assessorer jämväl för Sundsvallshovrätten bort utökas med en, men för Sundsvallshovrättens del är detta dock tills vidare ej nödvändigt, eftersom det redan nu å personalförteckningen upptagna antalet e. o. assessorer, fyra stycken, skulle räcka för att hålla också den extra ledamotsbefattningen besatt.

Ett bifall till motionen och reservationen skulle, som reservanterna framhåller, inte föranleda någon som helst extra löneutgift för statsverket. Det förhåller sig nämligen så, att den extra ledamoten, även om han är bara fiskal, uppbar vikariatslön med ett belopp motsvarande en e. o. assessorslön.

Men, tänker då kanske någon av ledamöterna, om han ändå har samma lön, vad är det då att bråka om? Till den frågan vill jag bara svara följande. Ur rekryteringssynpunkt måste det nog anses bli en viss belastning för Sundsvallshovrätten om vederbörande vet, att tjänstgöringen som extra ledamot i den hovrätten icke i och för sig kan föranleda ett e. o. assessorsskap. Ekonomiskt kan detta visserligen — utom möjligen i pensionshänseende — vara likgiltigt för den extra ledamoten, men rent psykologiskt är det nog inte så likgiltigt. Vidare — och det är det viktigaste — kan det tänkas att med den nu av justitieministern föreslagna ordningen Sundsvallshovrättens personal skulle komma i ett oförmånligare läge då det gäller konkurrensen mellan tjänstemän från skilda hovrätter. Dagen för utnämning till e. o. assessor kan nämligen tänkas spela en viss roll vid merit-

värderingen. Det kan enligt min mening inte vara riktigt att en tjänsteman från Sundsvallshovrätten skall komma i underläge i förhållande till sina jämnåriga i andra hovrätter på grund av denna spär.

Den förevarande frågan kan också ses som en norrländsk tjänstemannafråga, låt vara i miniatyr. Norrland är tyvärr som bekant inte så begärligt att söka sig till som södra Sverige, som ligger litet närmare Köpenhamn. Norrland blir naturligtvis ännu mindre begärligt om motsvarande tjänst i södra Sverige skall värdesättas högre än tjänsten i Norrland. Förhållandet borde väl rätteligen i stället vara det rakt motsatta.

Herr talman! Jag slutar med att till den verkan det hava kan yrka bifall till den av fröken Andersson och herr Bergh vid denna punkt avgivna reservationen.

Herr RUBBESTAD (bf): Herr talman! Jag förutsätter att den föregående talarren här har observerat att utskottet har sagt, att det här är fråga om en utredning beträffande omfattningen av området för denna hovrätt, och det är självklart att man under sådana omständigheter inte vill vara med om att tillsätta personer med fast förankring, utan man vill tills vidare ha samma organisation som förut, alltså en extra befattningshavare. Man har ju här tänkt, att vissa områden skulle avskiljas från denna hovrätt och läggas till en annan, och då är det ju inte alls givet att denna person behöver ifrågakomma.

Det är dessa omständigheter som gjort att utskottet icke velat vara med om att nu biträda motionen, där man vill ha denna extra ledamot förordnad som extra ordinarie. Vi anser att hela denna fråga bör anstå till dess utredningen är klar, och med detta ber jag få yrka bifall till utskottets förslag.

Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar.

Herr FRÖDING (h): Herr talman! Jag vill gentemot vad herr Rubbestad sade invända, att denna utredning, som tar sikte på ändrad domkretsindelning för hovrätten, uteslutande är föranledd av att hovrättens nuvarande domkrets anses för liten, så den kan inte resultera i något annat — om det blir någon ändring — än att hovrättens domkrets ökas. Då blir ju hovrättens arbetsbörda större, och följaktligen kan inte skälet om för liten måltillströmning åberopas mot ett bifall till reservationen.

Fröken ELMÉN (fp): Herr talman! Till vad herr Rubbestad sade vill jag bara tillägga, att arbetsbelastningen på hovrätten för Nedre Norrland ju för närvarande är den minsta i jämförelse med övriga hovrätter. Det är alldeles riktigt som här sagts, att vid den omorganisation, som nu är under utarbetande, kommer man säkerligen att lägga ytterligare en del områden under hovrätten för Nedre Norrland. Men i närvarande situation, när den är den minst arbetsbelastade och man skall omorganisera hovrätterna — det är ett provisorium tills vidare — är det egendomligt att nu tillsätta denna tjänst. Och vad rekryteringen beträffar är ju förhållandet för närvarande det, att det råder en god tillströmning av jurister.

Jag ber med detta, herr talman, få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Fröding begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 16:o) i utskottets utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning; och befanns därvid flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets i punkten gjorda hemställan.

Punkterna 17—36.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 37.

Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Herr RYLANDER (fp): Herr talman! Det gäller här en fråga om skyddskonsulentorganisationen. Denna fråga har tidigare vid flera tillfällen varit föremål för överläggningar i riksdagen. Vid både 1949 och 1950 års vårriksdagar har här förekommit ganska vidlyftiga debatter om saken. Jag skall nu inte gå in på någon längre debatt. Alla tycks vara ense om att den nuvarande organisationen är och tyvärr alltsedan dess början har varit för knappt tillmätt och att man nu måste ta ett steg mot en utökning av organisationen.

Justitieministern har här föreslagit en viss utökning. Jag har jämte flera motionärer i denna kammare och i första kammaren föreslagit, att denna

Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar.

etapp skulle göras något större. Jag skall nu inte närmare gå in på om man skall besluta sig för den ena eller den andra storleken av den etapp, man nu skall gå in för. Det är, herr talman, ganska utsiktslöst för mig att här komma med något yrkande gentemot ett enhälligt statsutskott, och det skall jag inte heller göra. Det är självfallet att jag annars helst hade sett, att man här kunnat gå in för en något större utbyggnad av organisationen.

Jag vill emellertid gärna understryka vikten av att man nu inom en rimlig tid kommer till ett beslut i denna fråga och att man kan vid nästa års riksdag framlägga en slutgiltig plan för skyddskonsulentorganisationen. Att det inte redan skett beror, enligt vad justitieministern sagt, på att man måste göra ytterligare en del utredningar för att kunna veta, hur stor denna organisation slutligen bör bli. Det är självfallet, att man bör göra alla de utredningar, som man anser nödvändiga. Man frågar sig dock måhända, varför dessa utredningar inte har gjorts tidigare, när den första organisationen tillkom så tidigt som 1943 och sedan dess i huvudsak inga ändringar skett. Visserligen har det förekommit en liten etapp. Det var 1950 vill jag minnas, då man fick sex nya skyddsassistenter. Men i huvudsak har ingenting gjorts. Däremot har det skett betydande utökningar, när det har gällt arbetsuppgifterna.

Emellertid vill jag gärna ytterligare säga här, samtidigt som jag uttrycker min tacksamhet för att utskottet så kraftigt understrukt behovet av att man bedriver erforderliga utredningar med snabb takt, att jag för min del inte tror, att det är så förfärligt mycket att vinna genom dessa utredningar. De utredningar, som justitieministern har ansett erforderliga, gäller bland annat frågan om ett närmare samgående mellan skyddskonsulentorganisationen och arbetsförmedlingarna vid

utförande av vissa arbetsuppgifter. Det är utan tvivel så, att det förekommer ett visst dubbelarbete på detta område, men enligt min mening är det också nödvändigt att så sker. Man kan inte underlåta att använda arbetsförmedlingarnas vanliga organisation när det gäller att anskaffa arbetsmöjligheter, men å andra sidan kräver detta klientel en speciell hänsyn. Det är många villkorligt dömda personer och frigivna fångar, som genast »backar ut» när det blir tal om att gå till arbetsförmedlingarna. De vill inte stå där nere hos arbetsförmedlingarna och bli utsatta för frågor som rör deras enskilda liv. Det är kanske ofta andra närvarande, när de nödgas bekänna, att de har ett förflutet. Det är därför nödvändigt att skyddsorganisationens tjänstemän här träder emellan och hjälper dem att få arbetstillfällen. Dessutom lämpar sig skyddskonsulenterna i mycket hög grad för detta på grund av den allmänna erfarenhet de får och den kännedom de har om arbetsgivare som är villiga att ta emot sådan här arbetskraft. Emellertid må man ju utreda den saken.

Vidare har justitieministern ansett, att man skulle utreda frågan om huruvida det inte är onödigt lång tid som dessa personer för närvarande står under övervakning. Jag har svårt att tänka mig, att man härvidlag kan på lagstiftningsvägen komma fram till något annat än det som redan gäller. Det ligger nu i domstolarnas hand att ändra övervakningstiden. För dem som har visat sig skötsamma skall man alltså avkorta övervakningstiden, och det sker mig veterligt regelmässigt, när man får framställning från övervakare eller skyddskonsulent där det meddelas, att man lyckats vinna goda resultat. Då brukar domstolen korta av övervakningstiden ganska väsentligt. Men gärna må man även undersöka, om det finns någon möjlighet att härvidlag uppnå bättre resultat.

Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar.

Den tredje saken som man kan tänka sig att ytterligare undersöka är, huruvida man inte utan olägenhet kunde underlåta att förordna om övervakning. Även därvidlag anser jag, att man inte kan komma fram till något annat än vad som nu gäller. Det ligger i domstolens hand att avgöra, om man skall ge en villkorlig dom med eller utan övervakning. Såvitt jag har mig bekant har domstolarna ingen önskan att förordna om övervakning, ifall det kan undvikas, men det är nu av många skäl som man beslutar om övervakning. Ibland sker det inte bara därför att man tror, att vederbörande skall missköta sig, om han ej ställes under övervakning, utan också därför att han behöver hjälp, han behöver någon att vända sig till under den första tiden efter domen. Jag tror inte att det är mycket att vinna på en utredning i detta hänseende.

Vad jag slutligen vill understryka är, att man skall akta sig för att tro, att man kan vara nöjd med den utbyggnad som kommer att ske enligt propositionen. Det erfordras enligt min mening ytterligare en utbyggnad av skyddskonsulentorganisationen, om man skall kunna få hjälp av frivilliga krafter. De måste ha känslan av stöd bakom sig för att kunna gå i land med arbetet. Vi skall besinna, att detta inte är något roligt arbete. Det är ett arbete som många gånger är svårt och ställer stora krav på dessa frivilliga krafter.

Herr talman! Jag så all inskränka mig till dessa reflexioner och har intet yrkande.

Herr DAHLÉN (fp): Herr talman! Beträffande min allmänna inställning till frågan om skyddskonsulentverksamheten kan jag nöja mig med att instämma i vad herr Rylander här sagt. Det är tillfredsställande att man tar ett steg framåt, men det är klart, att det

hade varit glädjande om man kunnat ta ett steg till på samma gång.

Utskottet har skrivit relativt välvilligt på denna punkt och på så sätt att det går att återkomma nästa år. Det är bara en liten skepsis som gör sig gällande härvidlag, nämligen att utskottet har sagt detta kanske inte bara denna gång utan uttalat sig på samma sätt upprepade gånger. Jag nöjer mig emellertid med det allmänna uttalande som herr Rylander gjorde.

Sedan skulle jag vilja rikta en fråga till utskottets talesman om utskottets skrivning, som på en punkt förefaller vara i varje fall för mig något dunkel. Man skriver på s. 29: »Då det av fångvårdsstyrelsens utredningar framgår, att den procentuellt sett övervägande delen av villkorligt dömda och villkorligt frigivna förekommer i storstäderna...». Så långt är det riktigt. Det är ett beklagligt faktum att just det klientel som det här är fråga om finns framför allt i våra större städer, man kanske kan säga i våra storstäder. Detta är heller ingenting nytt. Framför allt de som verkar inom socialvården i Stockholm vet att det är ett mycket påtagligt faktum.

Sedan kommer fortsättningen av den mening, som jag började läsa. Sedan man konstaterat, att detta klientel finns i storstäderna, skriver utskottet: »... kan det ifrågasättas om dessa städer ägnar tillräcklig uppmärksamhet åt problemen om omhändertagandet av detta klientel».

Såvitt jag förstår kan man ge detta uttalande två tolkningar. Den ena skulle vara att utskottet trodde, att omhändertagandet av villkorligt dömda och villkorligt frigivna skulle vara en kommunal angelägenhet, men jag föreställer mig att det kan väl ändå inte utskottet ha menat, ty det är ju absolut fel. Det är en statlig angelägenhet, och den tolkningen att utskottet med denna skrivning skulle vilja på något sätt låta påskina, att det skall ske en föränd-

Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar.

ring beträffande ansvarstagandet för dessa människor, så att det skulle bli ett ökat kommunalt ansvar, kan man inte på ett så lättvindigt sätt ge till känna.

Den andra tolkningen skulle vara — enligt min mening ganska långsökt — att man menar att storstäderna inte ägnar ungdomsvården ett tillräckligt beaktande. Jag kan nämna några erfarenheter som jag själv haft från Stockholm. Jag tror inte att ungdomsvården i Stockholm är fullkomlig, långt därifrån, men det läggs ned ett mycket gott arbete både av de kommunala institutionerna, av föreningslivet och av andra frivilliga krafter. Det är mycket stora anslag som beviljas för detta arbete, så stora anslag att jag skulle tro att i varje fall en speciell ledamot av statsutskottets tredje avdelning skulle blekna, om han fick ta del av dem.

Det råder inom Stockholms kommunalpolitik ofta ganska delade meningar om hur saker och ting skall ordnas, men på en punkt råder det en mycket stor uppslutning nämligen målsättningen att ungdomsvården skall Stockholms stad inte negligera. Det arbete som utförs under ledning av borgarrådet på socialroteln är också ett relativt gott arbete.

Skulle utskottet med sin skrivning vilja låta påskina, att när det gäller den allmänna ungdomsvårdsverksamheten råder det icke tillfredsställande förhållanden inom storstäderna, måste jag i varje fall för Stockholms del protestera. Det är ett gott arbete som utföres, och vi försöker att så gott sig göra låter komplettera de bristande insatser som från statsmakternas sida görs på detta område. Jag kan som exempel nämna det understöd som utgår till de villkorligt dömda. Detta anslag räcker inte till för att vederbörande skall kunna klara sig här i Stockholm. Stockholms stad måste skjuta till ganska betydande belopp på den punkten.

De två olika tolkningar, som utskottets skrivning på denna punkt kan ge anledning till, förefaller mig båda lika osakliga och obegripliga. Jag skulle därför vara mycket tacksam, om det kom ett auktoritativt besked, vad utskottet verkligen menar.

Herr RUBBESTAD (bf): Herr talman! Vad utskottet menar är egentligen den sista tolkningen som herr Dahlén gav, nämligen att storstäderna bör ta hand om ungdomen på ett bättre sätt än vad som har skett hittills.

Herr Dahlén medgav ju själv, att det inte är så bra som det borde vara, och det tycker jag är tillräckligt motiv för att vi har skrivit som vi har gjort.

Herr DAHLÉN (fp): Herr talman! Om den sista tolkningen som jag gjorde var den riktiga, måste jag ifrågasätta med vad rätt statsutskottet kan säga att storstäderna icke har tillfredsställt det behov på ungdomsvårdens område, som statsutskottet anser föreligga, när statsutskottet självt på denna punkt icke är mera generöst i fråga om de statliga åtgärderna. Man måste nog ifrågasätta vilken utredning som statsutskottet kan presteras, när det gäller att bedöma den kommunala verksamheten på detta område, som dessutom icke här föreligger till behandling.

Jag kan nämna ett par siffror för att ge en föreställning om de kostnader som Stockholms stad har. Barnavårdsnämnden i Stockholm, som också är ungdomsnämnd, har en stat på ungefär 25 miljoner kronor. Det finns närmare 125 anstalter av olika slag, som i stor utsträckning just är inriktade på att hjälpa de ungdomar som håller på att komma på kant med samhället.

Jag måste vidhålla min uppfattning att statsutskottet har icke i sin skrivning och herr Rubbestad har icke i sitt anförande på något sätt motiverat den kritik som här riktas emot storstädernas sociala arbete. Jag tror att den

Förenata Nationerna.

kanske riktiga tolkningen är att statsutskottet har på något sätt velat skjuta över ansvaret, men det vore en felaktig inställning till dessa frågor. Det är statsmakterna som har hand om arbetet med de villkorligt dömda och de villkorligt frigivna, det skall man icke med denna skrivning försöka komma ifrån.

Herr RUBBESTAD (bf): Herr talman! Herr Dahlén tog upp en del av vad utskottet framhållit. Utskottet har emellertid inte påstått, att här föreligger styrkt försummelse. Men vi har ifrågasatt, om det gjorts allt vad som kunnat göras. Vi har nämligen genom företagen undersökning konstaterat det oerhört stora klientel som kommer på storstäderna. Det är detta som gjort, att vi har ifrågasatt om storstäderna verkligen här har gjort allt vad de kunnat, och herr Dahlén erkände ju också, att de icke gjort så mycket som de borde ha gjort.

Herr DAHLÉN (fp): Herr talman! Endast några ord till. Att storstäderna inte har gjort så mycket härvidlag beror till stor del på den byggnadsreglering som rått. Den saken borde inte statsutskottet ha varit okunnigt om. Statsutskottet faller icke här något om-döme; det gör endast en förmodan, och det är klart att det ju också kan passa.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkterna 38—51.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 52.

Lades till handlingarna.

§ 6.

Utgifter under riksstatens tredje huvudtitel.

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i stats-

verkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1953/54 under tredje huvudtiteln, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Förenata Nationerna.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr RUBBESTAD (bf): Herr talman! Jag har vid denna punkt avgivit en blank reservation. Orsaken härtill är, att jag anser den föreslagna summan — som utskottet tillstyrkt — alldeles för hög för det ändamål som dessa pengar går till.

När vi här i riksdagen anslöt oss till Förenata Nationerna, hoppades vi naturligtvis, att denna organisation skulle kunna åvägabringa en avspänning nationerna emellan. Vi deklarerade då allmänt, att vi icke ville vara med om att bara bli så att säga en bricka i ett spel, som skulle komma att uppföras i denna organisation. Vi ville stå fast vid vår gamla linje, neutraliteten.

Under de år som Förenata Nationerna nu har existerat, har vi kunnat konstatera, att organisationen inte kunnat uträtta mycket när det gällt att minska spänningen länderna emellan. Tvärtom måste man säga, att spänningen mellan stormakterna snarare till- än avtagit, och då är frågan, om vi skall vara med om att anslå en så stor summa till Förenata Nationerna, som det här är fråga om för vårt lands vidkommande, nämligen över 3,5 miljoner kronor. Hela den svenska riksdagen kostar under ett helt år i runt tal 4,5 miljoner kronor. Man tycker då det är underligt, att Sveriges avgift till Förenata Nationerna skall behöva uppgå till nästan lika mycket.

Förenta Nationerna.

Jag har tidigare opponerat mig mot storleken av detta anslag, och jag vidhåller alltså att våra delegater bör göra allt vad de kan för att bringa ned Sveriges andel av dessa väldiga utgifter. Jag tror också att detta är möjligt. Den kostnadsökning, som skett på detta område, tror jag har väckt uppmärksamhet litet varstans, och det torde därför inte vara ogörligt att pressa ned kostnaderna.

Herr talman! Jag har inte något särskilt yrkande på denna punkt utan jag vädjar bara till våra delegater att de, när de förfäktar Sveriges intressen i FN, gör allt vad de kan för att dessa kostnader skall minskas.

Herr BRACONIER (h): Herr talman! I anledning av vad herr Rubbestad här anfört vill jag framföra några synpunkter.

Det är ju så i det internationella samarbetet, att man ofta kommer fram till en punkt, där man säger att arbetet inte har lämnat något resultat och att det nu kostar för mycket. Det är emellertid ofta i de stunderna, då sammanhållningen kring de för en kulturkrets gemensamma idealen skenbart försvagas, det är då, herr Rubbestad, som man i alldeles särskilt hög grad känner vilka värden som står på spel! Det är icke minst i de ögonblicken som det är så viktigt att inrikta ansträngningarna på att bevara ett sådant internationellt samarbete, att man stoppar de destruktiva krafterna.

Vi har gått igenom två världskrig. Historikerna kommer kanske aldrig att bli ense om orsakerna till vare sig det första eller det andra. Men ett skall man ändå aldrig glömma: slappnar ansträngningarna att hålla i gång ett samarbete mellan de nationer, i vilka alla känner sig som fria människor, som värnare av den fria tanken i en gemensam kulturkrets, då kommer man lätt in i rena defaitismen. Det är icke minst i vår nuvarande situation som

Sveriges folk klart skall visa, att det är berett att kämpa till det yttersta för en säkerhetsorganisation, vars idé dock är att värna det, som vi anser vara oförytterliga medborgerliga rättigheter. Vi har ju också här i riksdagen i många sammanhang slagit vakt om de mänskliga rättigheter, som Förenta Nationerna i en deklaration har givit uttryck åt. Vi skall inrikta alla krafter på ett internationellt arbete. Där får vi inte svika!

Herr STÅHL (fp): Herr talman! Eftersom herr Rubbestad år efter år uppträder som sparsamhetsvän vid behandlingen av dessa anslag skulle jag till honom vilja ställa denna fråga: Vill herr Rubbestad föreslå att Sverige skall utträda ur FN och ur andra internationella samarbetsorganisationer, där han anser att våra medlemsavgifter är för höga? Antingen får man ju, herr talman, göra det ena eller det andra, man får betala de avgifter, som det kostar att vara medlem, eller också begära utträde. Vi har i olika sammanhang arbetat för att få avgifterna så låga som möjligt, men när man inte kommer längre, har man att välja mellan att antingen vara kvar och då betala den medlemsavgift som beräknas för varje land eller också utträda.

Jag tycker att den roll herr Rubbestad tagit på sig i detta fall är litet för enkel, ty det går inte, lika litet för en medlem i FN som för en medlem i exempelvis en fackförening eller RLF eller vilken annan organisation som helst, att sedan man väl gått in börja resonera med ledningen om att få sin medlemsavgift nedprutad, utan man får renhårigt ta konsekvenserna av sitt ställningstagande. Är det så att herr Rubbestad vill större prutning än vi andra, gå då den enda riktiga vägen, nämligen att motionera i Sveriges riksdag om utträde ur dessa organisationer. Då vet vi, herr Rubbestad, var vi har varandra.

Förenata Nationerna.

Herr RUBBESTAD (bf): Herr talman! På herr Ståhls fråga vill jag svara, att jag för närvarande inte är beredd att direkt säga att vi skall begära vårt utträde ur FN, ty ännu har jag inte helt förlorat hoppet om att det skall bli någon åtgärd i det syfte som FN borde sträva till.

Men när herr Ståhl säger, att vi har gått med i denna organisation och får finna oss i alla de utgifter som detta för med sig, så vill jag säga, att under den förutsättningen har vi inte inträtt i FN, utan vi skall där kunna göra oss påminta, om vi finner att en hel del utgifter är av den art att de kan inbesparas. Herr Ståhl hade ett anförande här för något år sedan i vilket han påpekade, att en hel del kommittéer och sådant i FN är av den art, att man kan ställa sig frågande om de är nödvändiga. Det är sådant jag menar, att våra delegater i FN skall försöka beakta och rensa bort, allt detta som kan undvaras, för att på det sättet få ned kostnaderna för denna organisation. Dessa kostnader belöpa sig nu till inte mindre än 216 miljoner svenska kronor, och det är ju en kolossal utgift; man tycker nog att det skulle kunna iakttagas litet större sparsamhet.

Herr Braconier föreföll i sitt anförande inte ha lagt det ringaste märke till hur FN hittills har fungerat. Jag tycker för min del att utvecklingen där varit olycksbådande, men av herr Braconiers anförande fick man den föreställningen, att det hela var skött på ett utmärkt sätt hittills och att man bör vara glad åt den utveckling som har ägt rum. Jag har en helt annan uppfattning. Jag tycker, som jag sade i mitt första anförande, att spänningen mellan stormakterna blivit större i stället för som man skulle önskat mindre, och det är denna spänning, som jag menar i ett givet ögonblick kan bli en farlig sak för oss och som kan dra vårt land in i äventyr, som vi kanske alla önskar vi skulle vara befriade ifrån. Jag har sagt

att jag inte vill att vi för närvarande skall begära vårt utträde utan försöka ännu något om det finns hopp att få en ändring till stånd. Och går det menar jag att det är en god sak att fortsätta medlemskapet.

Herr STÅHL (fp): Herr talman! Jag vill bara säga till herr Rubbestad, att om han hade följt det arbete som utförs av de svenska delegationerna och av utrikesledningen i samtliga de internationella organisationer där Sverige är medlem, skulle han kunnat konstatera, att de svenska delegaterna konsekvent har arbetat för alla förslag till förbilligande som framförts. Däremot har de inte velat gå med på att bryta mot den internationella solidariteten, vilket det skulle innebära om Sverige utträdde. Jag konstaterar alltså att det inte är någonting som skiljer herr Rubbestad i sparsamhetsvänlighet från de andra, när herr Rubbestad nu tvingats deklarerera, att han inte vill taga på sig ansvaret för att Sverige utträder. Men därmed framstår också hans inlägg som tomma demonstrationer utan någon reell innebörd.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**: Herr talman! Jag vill bara säga i anledning av herr Rubbestads kritik, att den svenska andelen i den totala utgiftssumman har minskats vid ett par tillfällen under de gångna åren på framställning av den svenska delegationen. Vidare är det, som herr Ståhl nyss framhöll, så att hela budgeten varje år blir föremål för en mycket ingående debatt. Då har den svenska delegationen liksom de andra delegationerna tillfälle att ta ståndpunkt till alla de besparingsförslag som framkommer och att själv väcka förslag i sådan riktning. Det brukar också delegationen göra efter bästa förstånd och samvete, men när budgeten en gång har fastställts, får vi finna oss i de utgifter

Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete. — Europarådet.

som faller på oss i enlighet med den uppställda skalan.

Herr BRACONIER (h): Herr talman! När man hörde herr Rubbestads senaste anförande, fick man det intrycket, att det är tillvaron av en säkerhetsorganisation, Förenta Nationerna, som gör att vi har spänning i världen. Resonerar man på det viset, måste man säga att vi inte skall vara med i en säkerhetsorganisation när det föreligger stora motsättningar mellan nationerna. Herr Rubbestad säger att det kan leda till besvärligheter för oss och att vi därför får tänka oss för, om vi skall stå kvar i denna säkerhetsorganisation.

Men hur skall man någonsin kunna skapa en internationell säkerhetsorganisation, om man inte vill värna den just när stora värden står på spel. Man kan väl ändå inte anklaga Förenta Nationerna för att ha skapat de motsättningar som finns mellan nationerna, och herr Rubbestad tror väl inte att vi skulle kunna skapa en världsfred genom att avskaffa Förenta Nationerna? Jag tror att Nationernas förbunds svaghet på ett tidigt stadium i stor utsträckning bidrog till att skapa förutsättningarna för det andra världskriget. Den defaitism jag talade om i mitt förra anförande uppstår just som man menar, att vi, så fort det föreligger internationella spänningar, skall akta oss för att tillhöra en organisation som syftar till att avägabringa kollektiv trygghet.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

*Punkten 6.***Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete.**

I enlighet med Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln, punkt 6, framställda förslag hemställde utskottet, att riksdagen måtte till Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete för budgetåret 1953/54

anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr SENANDER (k): Herr talman! Med hänvisning till vad vi vid upprepa- de tillfällen har anført beträffande Marshallorganisationen ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan under denna punkt.

Herr WARD (s): Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på avslag därå; och biföll kammaren utskottets berörda hemställan.

*Punkten 7.***Europarådet.**

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln, punkt 7, föreslagit riksdagen att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1953 54 anvisa ett förslagsanslag av 375 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till Europarådet för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 363 000 kronor.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr SENANDER (k): Herr talman! Även på denna punkt ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr WARD (s): Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda

Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige. — Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.

hemställan dels ock på avslag därå; och biföll kammaren utskottets hemställan i punkten.

Punkterna 8—12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13.

Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige.

Efter föredragning av punkten anförde

Herr BRACONIER (h): Herr talman! Eftersom utskottet är enhälligt på denna punkt vill jag bara säga ett par ord med anledning av den diskussion, som tidigare förts när det gäller denna fråga. Det är uppenbart att för ett land som vårt är det av utomordentligt stor vikt att ha en sådan upplysningsverksamhet, att de andra makterna förstår vad som är våra intentioner. Man ser dagligen i utländsk press de mest egendomliga föreställningar om vår politik, föreställningar som naturligtvis kan skada och som icke sällan bygger på en total missuppfattning av våra strävanden. Det är därför glädjande att dessa anslag delvis höjts trots det ansträngda budgetläget.

Det har vid flerfaldiga tillfällen framförts kritik, inte minst mot Svenska institutets sätt att sköta sina uppgifter. Jag måste säga att såvitt jag förstår bedriver Svenska institutet nu en mycket energisk upplysning. Jag tror att om budgetsituationen varit en annan hade det funnits skäl att ytterligare anslå pengar till denna upplysning. Man skulle i många sammanhang ha velat få tillrättalägganden av de framställningar, som möter en i utländska tidningar, men å andra sidan är det omöjligt att ifrån utrikesdepartementets sida tillrättalägga allting på detta område. Jag tror att den nyhetsbyrå, som det här är tal om, gör vad den kan för att skapa en goodwill för vårt land. Jag tror också, att när budgetsituationen förbättras

och vi eventuellt har större resurser att röra oss med, så blir det en angelägen uppgift att skapa en väsentligt förbättrad upplysningsverksamhet i utlandet.

Likaså anser jag att det vore av vikt om man kunde få fram en kontinuerlig avlyssning av den utländska radion. Om jag inte är felaktigt underrättad, brister det en del i detta avseende. Jag tror nämligen, att man i så fall skulle bland annat få större möjligheter att bemöta en kritik emot vårt land som är oriktig.

Jag har, herr talman, med dessa ord endast velat understryka angelägenheten av att man på allt sätt söker åstadkomma en upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige, som gör rättvisa åt våra strävanden och åt vår politiks syften.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 14.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 15.

Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln, punkt 16, föreslagit riksdagen att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 80 000 kronor.

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 51) och den andra inom andra kammaren av herr *Lindberg m. fl.* (II: 61), hemställts, att riksdagen måtte till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 90 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 51 och II: 61, till Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikes-

Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.
 politiska frågor för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 80 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Karl Andersson, Sundelin, Einar Persson, fru Lindström, herrar Axel Andersson, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Nihlfors* och fröken *Ager*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 51 och II: 61, till Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 90 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr STÅHL (fp): Herr talman! Den reservation, som finns fogad till denna punkt och bakom vilken står ett antal socialdemokrater och folkpartister i statsutskottet, avser att bevara den lilla återstod som finns kvar av det som en gång kallades fredsanslaget, det anslag som gick till de organisationer som arbetar för upplysning om internationella frågor och för fred.

Den skiljaktighet, som röjer sig mellan majoriteten och reservanterna, var föremål för en ganska utförlig diskussion här i fjol, och jag kan därför i år fatta mig kortare. Jag vill bara påpeka att en viss skillnad föreligger redan beträffande frågans formella läge. I fjol hade Kungl. Maj:t föreslagit, att de 10 000 kronorna skulle dras in redan då, men vid detta tillfälle gick statsutskottets majoritet med på vad jag tillät mig kalla ett nådeår, så att dessa organisationer — det gäller som bekant i huvudsak Svenska freds- och skiljedomsföreningen, Svenska skolornas fredsörening och Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet — skulle få behålla anslaget under det då löpande budgetåret (alltså det innevarande), men att beloppen skulle dras in från och med nästa år. Den gången var det bara högern som stödde departementschefen.

Nu återkommer majoriteten till sitt förslag i fjol och vill ta bort de 10 000 kronorna. Majoritetens motivering för detta förslag är, som framgår av utskottstrycket, mycket knapphändig — jag tillåter mig verkligen säga att den är torftig. Orsaken därtill, herr talman, torde inte heller vara så svår att förstå. I en fråga, där ens sakliga skäl är mycket svaga, föredrar man att hålla sig till formalia, och i detta fall är det faktiskt så, att de sakliga skälen inte bara är svaga utan helt obefintliga.

Vi påvisade redan i fjol — och de skälen kvarstår med ytterligare skärpa i år — att de organisationer som det här gäller utför ett upplysningsarbete i internationella frågor, som sträcker sig utöver deras som får anslaget, d. v. s. Utrikespolitiska institutet och Föreningen Mellanfolkligt samarbete. De båda gynnade organisationerna spelar en stor roll, och jag har helhjärtat anslutit mig till utskottets beslut att tillstyrka anslagsgivning till dem. Men jag kan icke förstå, när man tilldelar dem ett relativt betydande anslag och höjer anslaget till Utrikespolitiska institutet med 5 000 kronor i år, att man samtidigt skall dra in det här lilla anslaget på 10 000 kronor till de organisationer som har en speciell verksamhetskrets.

Vill kammarens ärade ledamöter ha ett bevis på detta kan jag anföra en siffra från Svenska freds- och skiljedomsföreningens verksamhet. Den ordnade under förra verksamhetsåret 500 föreläsningar i hithörande frågor, besökta av 34 000 åhörare och för en kostnad av — enligt föreningens egen uppgift — 1½ 000 kronor. Är det då för mycket, herr talman, att säga som så: Inte för att finansiera er verksamhet, men för att ge er en moralisk uppmuntran bör vi fortsättningsvis bevilja detta lilla anslag på — efter vad jag vill minnas — 2 200 kronor. Det samma gäller Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet.

Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.

Jag vill alltså säga att det finns ekonomiska skäl som talar för att organisationerna behöver dessa pengar, medan för statsverket pengarna betyder mycket litet. Dessutom har bidraget ett högst betydande moraliskt värde.

Någon frågar nu: Spelar detta anslag verkligen någon roll för dessa organisationers finansiering? Då vill jag hänvisa, herr talman, till en insändare i Morgon-Tidningen, införd den 7 januari 1953 och skriven av den säkerligen för oss alla här i kammaren ingalunda okände förre överläraren Leander Wallerius, som föreslår en rad speciella insamlingsåtgärder för att dessa organisationer skall kunna fortsätta att bedriva upplysningsarbete om Förenta Nationerna, om Europarådet och om övriga internationella organisationer, till vilka Sverige är anslutet.

Jag skulle vilja rikta den frågan, som jag tror jag var inne på i fjol, till hans excellens herr utrikesministern: Är det ändå inte litet genant för oss att vi, när vi vet att dessa organisationer bedriver en så pass aktiv verksamhet, skall ta ifrån dem detta lilla stöd och denna lilla uppmuntran? Jag frågar: Vart tar det vägen om vi driver de absolut nödvändiga statsutgifterna till en sådan höjd, att ideellt och frivilligt arbetande organisationer inte skall kunna få de små smulor, som de hittills har haft och som i detta fall verkligen i ordets egentligaste mening är smulor från den rike mannens bord. Det gäller ju 10 000 kronor, herr talman, i en statsbudget på mer än 8 000 miljoner. Det måste vara något fel antingen på den goda viljan — men det vill jag inte sätta i fråga — eller också på förståelsen för arbete av detta slag för att man skall kunna gå fram så som man här har gjort.

Jag tror att även det skäl är bärkraftigt, som jag här antydde i fjol, nämligen att vi inte minst i dessa tider, sedan kommunisterna har satt i gång sin s. k. fredspropaganda, som sanner-

ligen inte än har hunnit avslöjas i tillräcklig utsträckning — det visar sig ju att en hel mängd människor, som man skulle kunna vänta bättre av, i god tro skriver på fredsappellerna — behöver en vederhäftig och god upplysning, sådan som dessa organisationer bedriver. Det är ingen som har satt objektiviteten och vederhäftigheten under diskussion.

Jag tror därför, herr talman, att det skulle vara förståndigt av majoriteten här i kammaren att inte nu ge dessa organisationer nådestöten utan i stället låta dem få behålla det nådeår, som vi talade om här i kammaren i fjol. Förståelsen för de internationella organisationerna skulle här i landet avsevärt öka om dessa organisationer finge det stöd de behöver.

Herr Rubbestad har ju nyss här så handgripligt som helst bevisat hur väl denna mest elementära upplysning behövs, och därför tycker jag att också herr Rubbestads uppträdande här i kammaren är ett talande skäl för att bevilja de här 10 000 kronorna.

Jag ber alltså med detta, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen.

Häruti instämde herrar *Gustafsson* i Borås, *Hammar* och *Widén*, fröken *Liljedahl*, fröken *Vinge* samt herrar *Boija*, *Nyberg*, *Ahlsten*, *Löfgren*, *Gustafson* i Göteborg och andre vice talman *Olsson*.

Herr WARD (s): Herr talman! Det är naturligtvis alldeles riktigt, som herr Ståhl framhöll, att detta anslag, som man tvistar om, inte kan ha någon som helst betydelse ur statsfinansiell synpunkt, och jag tror därför att man inte behöver ingå på en debatt om den saken. Jag tror dessutom att man inte kan rikta debatten med några synpunkter, som inte tidigare har varit anförda.

Detta anslag har ju varit omtvistat under åtskilliga år. Man har från stats-

Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.

utskottets sida under några år strävat efter att få fram en så stark koncentration som det över huvud taget har varit möjligt. Därvid har man liksom regeringen stannat inför att de organisationer, som nu förordas få anslag, skulle hållas om ryggen så att säga. Vi tror för vår del att den upplysningsverksamhet, som detta institut och denna organisation utför, är värdefullare än den som kan utvecklas av de organisationer för vilka herr Ståhl nu så varmt talat.

Man kan för övrigt ställa den frågan, varför Svenska freds- och skiljedomsföreningen och några andra föreningar skall få anslag, när andra organisationer, som arbetar lika mycket för upplysning i utrikespolitiska frågor, inte får något bidrag för den verksamheten. Det är väl så, att herr Ståhl och hans meningsfränder är känslomässigt bundna vid vissa organisationer och därför värnar om dessas intressen, och därför kan man nog också säga att herr Ståhl inte skall stå här och liksom tala på saklighetens vägnar och påstå, att utskottet har förebragt en svag motivering och fördenskull håller sig uteslutande till formalia.

Jag skulle vilja ställa den frågan till herr Ståhl: Vad tror herr Ståhl att exempelvis 500 kronor till Nordiska fredsförbundet eller till Utrikespolitiska föreningen i Lund kan ha för betydelse för upplysningsarbetet eller i fredspropagandan? Nog är det väl i alla fall att plöttra bort pengar fullkomligt i onödan. Det är ingen överdrift att säga detta, herr Ståhl, och statsutskottet har ju all anledning att söka rensa upp så mycket som möjligt inom den anslagsflora, som har vuxit fram, för att man skall kunna få mera rätsida på saken än man för närvarande har.

Utrikespolitiska institutet och Föreningen Mellanfolkligt samarbete för fred har utfört ett mycket gediget arbete, och jag är alldeles övertygad om

att detta arbete räcker på det här området. Man behöver inte ge dessa andra småföreningar 500 eller 1 000 kronor; det har ingen som helst betydelse.

Jag har ingen anledning att närmare inlåta mig på saken, men jag vill i likhet med herr Ståhl erinra om frågans behandling vid fjolårets riksdag. Då hade regeringen föreslagit att anslagen till Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, Svenska skolornas fredsförening, Nordiska fredsförbundet samt Utrikespolitiska föreningen i Lund skulle indragas. Vi försökte inom statsutskottet att kompromissa på det sättet, att vi ville ge dessa föreningar anslag ytterligare ett år, men att det sedan skulle vara slut med anslagsbevillningen till organisationerna i fråga. När nu statsutskottet har mycket knapphändigt, det medger jag, motiverat sitt yrkande, så sker det naturligtvis just i anledning av vad som förekom vid fjolårets riksdag. Vi som då biträdde utskottsförslaget kan ju helt enkelt inte annat än yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i detta fall.

Herr Ståhl har naturligtvis rätt att ställa vilket yrkande som helst — det är alldeles uppenbart — men skall man vara något logisk och konsekvent från statsutskottets sida, så måste utskottets majoritet hålla på den linje, som nu har förordats.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr STÅHL (fp): Herr talman! Jag vill bara säga till herr Ward att det må vara riktigt att de, som han säger, som biträdde utskottets förslag i fjol, inte kan annat än fullfölja den linjen. Det må vara hänt. Men däremot har *kammaren* här sin fulla frihet att på denna punkt följa reservationen.

Sedan säger herr Ward och det sade han i fjol också: Varför skall dessa organisationer ha anslag, när andra

Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.

som gör lika mycket för freden inte får något? Jag tillät mig redan då att fråga: »Vilka organisationer är det herr Ward syftar på?» Är nämligen detta riktigt, är jag givetvis den förste att säga att även dessa i så fall bör antingen vara med att dela detta anslag eller också ha ett anslag vid sidan om. Det vore av utomordentligt värde att få reda på vilka organisationer han syftar på; de politiska kan det ju inte vara.

Herr Ward säger vidare att man inte skall plöttra bort pengar på småanslag. Ja, jag förstår att man kan föra det resonemanget, men för de organisationer, som det här gäller, är det inte små anslag. Det är faktiskt betydelsefullt för dem att få den lilla slant, som det här är fråga om. Därför hoppas jag att kammarens majoritet inte anlägger denna synpunkt, som naturligtvis kan vara relevant för den, som är van att sitta och ta ställning till miljoner, men som icke har något att säga för dem som står ute i föreningarna, där det gäller att använda varje krona på bästa sätt.

Herr LINDBERG (s): Herr talman! Jag har lagt fram en motion i andra kammaren om ökat anslag till fredsarbetet, och därför kanske jag skall säga några ord i detta sammanhang. Jag hade inte tänkt göra det, om inte utskottets talesman hade sagt att han strävade efter en koncentration i detta fredsarbete, och jag kan ju hålla med honom om att det kanhända kan vara bra att sträva efter en sådan koncentration. Men varför skall man då i denna koncentrationssträvan minska på anslaget till fredsarbetet? Skulle det inte i stället ha varit mera motiverat att säga att vi strävar efter en koncentration och rekommenderar småorganisationerna att ansluta sig till de större organisationerna, men vi skall också underlätta det genom att ge dem ett

bättre anslag? Det har man icke gjort. På det ekonomiska området strävar man således icke efter någon koncentration i vanlig mening, såvida man inte hoppas och tror att de indragna anslagen till de små organisationerna skall vara tillräckligt motiv för dem att ansluta sig till de större.

Det är klart att man kan ha olika synpunkter på dessa frågor, men ett faktum är ju ändå att man inom det svenska folket är mycket intresserad av detta arbete. Låt vara nu att staten inte lämnar några större bidrag till denna verksamhet, så är intresset ändå så stort hos människorna, att de själva lämnar bidrag till det, och man kan inte säga att dessa små anslag har varit alldeles betydelselösa, ty de innebär ju ändå en uppmuntran för dem att fortsätta och kanske också intensifiera sitt arbete. Detta tycker jag också att vi här i riksdagen bör hålla dem räkning för.

Det är nu ganska länge sedan kriget slutade, och man har ju kommit att så att säga leva i skuggan av de händelser, som då inträffade litet här och var i världen och då vi allesammans var intresserade av att öka arbetet på detta område för att slippa några flera krig. Nu tycker vi kanhända att det har lugnat sig så pass, att vi inte behöver vidtaga några särskilda åtgärder härför, i varje fall inte från statsmakternas sida. Jag anser inte att vi skall lägga dessa synpunkter på denna fråga. Den agitation som bedrivs i småföreningarna här hemma i Sverige tror jag att vi har nytta av, liksom vi också har mycket stor nytta av det internationella samförstånd, som man utvecklar i andra former och i andra sammanhang.

Vi skall således inte undervärdera vad som göres från dessa organisationers sida. Det kan hända att de små organisationerna träffar människor, som de stora organisationerna inte får tag i. Även det tror jag är någonting

Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.

att tänka på. Det är inte alltid bara till fördel att koncentrera, ty den koncentrerade organisationen når inte ut över hela fältet. Det gäller nog även i detta fall, och därför tror jag att det skulle vara lyckligt, om riksdagen bifaller reservationens yrkande om ett anslag på 10 000 kronor till dessa små organisationer. Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herr *Jacobson* i Vilhelmina, fröken *Öberg*, fru *Eriksson* i Ängelholm, fru *Johansson* i Skövde, herr *Bark*, fru *Löfqvist* och fru *Torbrink*.

Herr SWEDBERG (fp): Herr talman! Fastän jag fullständigt delar de synpunkter, som här framhållits dels av herr Ståhl och dels senast av herr Lindberg, har jag avstått från att instämma med dessa herrar. Det har jag gjort därför, att jag känt ett djupt inre behov av att i detta sammanhang uttala mitt personliga beklagande av statsutskottets ställningstagande i detta ärende liksom av riksdagens beslut i ärendet förra året.

Det är, som jag ser det, egentligen ganska uppseendeväckande att man, samtidigt som man med hänvisning till stegrade kostnader ökar bidraget till en organisation, berövar andra organisationer det ytterst blygsamma bidrag de har haft för sin verksamhet. Utskottets ärade talesman, herr Ward, sade här att ifrågavarande belopp, 10 000 kronor, inte kan ha någon som helst betydelse för statsverket. Ja, det är ju uppenbart för oss alla att det inte kan ha.

Senare i sitt anförande sade herr Ward, att ifrågavarande belopp fördelat mellan de organisationer, som det här är fråga om, inte heller kan ha någon som helst betydelse för dessa. På den punkten är det min bestämda mening att herr Ward och utskottet har tagit grundligt miste. Jag anser att

ifrågavarande lilla bidrag till dessa frivilliga organisationer verkligen har en stor betydelse. Dessa organisationer är ju hänvisade till att genom insamlingar och frivilliga bidrag själva finansiera sin verksamhet.

Jag tror att det finns skäl för det påstående, som gjordes under debatten förra året, att den insamling av medel, som dessa organisationer nödvändigtvis måste göra, om de skall kunna fortsätta sin verksamhet, underlättas av att de jämväl har ett litet bidrag från det allmänna. I alla händelser ter det sig för mig uppenbart, att det väcker frågor och undran hos många människor, om riksdagen nu undandrar dessa organisationer det lilla bidrag de har haft. Man frågar sig naturligtvis vad anledningen härtill är. Har de missbrukat medlen, har de misskött sig eller finns det skäl till anmärkning mot deras verksamhet? Enkelt folk ute i landet kan knappast undgå att ställa sådana frågor, och det är klart att detta inte kan vara till fördel för dessa organisationers verksamhet. Denna fråga har sålunda onekligen en viss och icke ringa moralisk betydelse. Jag menar att detta är det väsentliga i detta sammanhang; för mig är det rent av avgörande.

Jag kan inte annat än djupt beklaga att riksdagen, om den nu följer statsutskottets majoritet, skall behandla dessa människor, vilka frivilligt offerar tid och kraft för att sprida vederhäftig och god upplysning i internationella frågor och som ytterst arbetar för fredens sak, på sätt som nu är föreslaget.

Jag har, herr talman, icke velat neka mig att här uttala detta beklagande, samtidigt som jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**: Herr talman! Denna punkt i tredje huvudtiteln brukar ju vara den, varom debatten rör sig, och

Upplyningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.

så har skett även i år. Men det kan väl knappast sägas, att det kommit fram några synpunkter utöver dem som framfördes förra året, då riksdagen intog den ståndpunkten, att anslag skulle utgå ytterligare ett år men inte längre till dessa smärre organisationer. Kungl. Maj:t har nu effektuerat detta riksdagens beslut. Jag förvånar mig över att herr Ståhl tycker, att det är ett torftigt skäl från utskottets sida, när det anförs att riksdagen intog denna ståndpunkt förra året. Det hade kanske blivit klander, om Kungl. Maj:t gått emot riksdagens då uttalade synpunkter.

Anledningen till att det görs en skillnad mellan Utrikespolitiska institutet och Föreningen Mellanfolkligt samarbete å ena sidan och de övriga organisationerna å andra sidan tror jag att jag försökte förklara förra året. Utrikespolitiska institutet bedriver en verksamhet med utgivning av broschyrer och av en tidskrift och har dessutom en vetenskapligt arbetande personal. Det är alltså en institution av helt annan natur än de föreningar, som bedriver sådan verksamhet. Föreningen Mellanfolkligt samarbete är den svenska förening — bildad parallellt med liknande föreningar i andra länder vilka är med i Förenta Nationerna — som är avsedd att utgöra allmänhetens organ när det gäller de tankegångar, som har fått sitt uttryck i Förenta Nationerna.

Det är detta som har gjort att Utrikespolitiska institutet och Föreningen Mellanfolkligt samarbete har ansetts intaga en särställning.

Nu är det väl ingen som här direkt anser att antingen skall alla ha bidrag eller också ingen. Man har inte använt skaldens ord: »Giv åt Stål en penning även, eller tag ock min», utan man har varit med om att de två nyssnämnda organisationerna skall ha anslag, men man tycker att även de andra skulle ha blivit litet generöst behandlade. Jag har för min del aldrig motiverat det

föreliggande förslaget med att dessa andra organisationer inte skulle väl använda de pengar de får, utan jag har sagt att förslaget bör betraktas som en liten rationalisering. Privata organisationer brukar inte få statsanslag för den verksamhet de bedriver. Att fredsföreningarna ansetts stå i en särställning har berott på att man, när dessa anslag kom till, betraktade deras insats såsom speciellt betydelsefull med hänsyn till att de arbetade för fred i världen. Detta var emellertid att något överdriva innebörden och betydelsen av vad de kan göra. Dessa föreningar utträttar säkerligen ett bra arbete genom att de var på sitt håll och efter sin förmåga försöker verka för ökad upplysning i internationella frågor och försöker få sina medlemmar aktivt intresserade för denna verksamhet. Men lika litet som när det gäller alla möjliga andra ideella föreningar kan det vara rimligt att staten delar ut anslag till dem, än mindre att staten ger, såsom några talare här satt i fråga, moralisk sanktion åt verksamheten. Det är mycket möjligt att dessa föreningar som sagt bedriver en utmärkt verksamhet, men det kan ju inte komma i fråga med något slags övervakning från statens sida för att garantera vederhäftigheten hos de föreläsningar som hålles.

Jag anser över huvud taget att privata ideella föreningar av olika slag bör få klara sig själva genom sina medlemmars arbete utan att staten ger dem understöd. Det är väl också den allmänna regeln, och vi återgår alltså på detta område till den allmänna regeln, om vi följer utskottet.

Herr Ståhl råkade påstå att man därigenom skulle ge dessa ideella föreningar nådestöten. Det strider ju alldeles mot vad herr Ståhl själv i sitt anförande framhöll om att bidragen inte spelar någon egentlig roll ekonomiskt sett, men att de utgör så att säga en medalj, ett slags moraliskt erkännande åt föreningarna för deras verksamhet.

Upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.

Nu är kanske en av dessa föreningar direkt beroende av statsanslaget, nämligen Svenska skolornas fredsförening, som brukat få 1 500 kronor, vilka medel vanligen har använts för utgivande av en broschyr, avsedd för skolbarn. Men såsom jag redan förra året sade har denna förening, om den på detta område fyller en uppgift i skolans tjänst, möjlighet att vända sig till skolmyndigheterna eller till Kungl. Maj:t i ecklesiastikdepartementet och, om så befinnes lämpligt, få ett speciellt anslag för utarbetandet och tryckningen av denna broschyr.

Jag tror alltså inte att det behövs någon annan motivering än att dessa föreningar får ställas på samma linje som alla andra föreningar, som på de mest skilda områden arbetar för ideella ändamål.

Herr STÅHL (fp): Herr talman! Jag vill ge ett par repliker till hans excellens utrikesministern för att det intrycket inte skall kvarstå, att jag på något sätt skulle ha försökt framställa sakläget i oriktig dager.

Jag vill först och främst påpeka att när det gäller Utrikespolitiska institutet och Föreningen Mellanfolkligt samarbete står såväl utrikesministern och utskottsmajoriteten som utskottsreservanterna på samma linje, i det att alla anser att dessa organisationer skall ha det anslag som har föreslagits. Men när det gäller frågan om anslag till de övriga organisationerna svarar utrikesministern och utskottsmajoriteten nej, bl. a. med den motiveringen att Utrikespolitiska institutet, som ju har fått ett relativt stort anslag i förhållande till de 10 000 kronor som striden gäller, skulle ha en speciell ställning. Jag erinrar då om vad som påpekades redan under debatten i fjol, nämligen att Utrikespolitiska institutet utger skrifter, vilkas sammanlagda upplaga utgör mellan 3 000 och 5 000 exemplar, medan Svenska freds- och skiljedomsför-

eningen enbart under fjolåret har, såsom jag nyss framhöll, anordnat omkring 500 föreläsningar med 34 000 åhörare. Det kan väl då inte gärna vara så klart att den ena skall ha anslag, medan den andra ingenting skall ha. Vi uppskattar livligt Utrikespolitiska institutets verksamhet, men vi anser att även de andra organisationerna bör ha anslag.

Utrikesministern säger nu att det är fullkomligt enastående, att ideella föreningar får statsbidrag, och frågor, varför just dessa fredsföreningar skall ha sådant bidrag. Men läser inte utrikesministern t. ex. åttonde huvudtiteln? Där finns ju en mängd sådana anslag. Jag erinrar exempelvis om anslaget till nykterhetens främjande, som ju kommer ett flertal nykterhetsorganisationer till godo. Jag pekar på studiecirkelbidraget och på föreläsningsbidraget, vilka ju sannerligen inte belöper sig till så obetydliga belopp och vilka utgår till en frivillig ideell verksamhet av exakt samma typ som den här ifrågavarande. Men här vill man strypa, medan man med allt fog försöker stödja de nyss nämnda verksamhetsgrenarna. Jag hänvisar till vad Leander Wallerius sagt i Morgon-Tidningen om svårigheterna därvidlag. Jag skall inte besvara kammarens ledamöter med att läsa upp hans olika förslag: att man skall vädja om bidrag i stället för kranisar till begravingar o. s. v. Jag upprepar därför min fråga: Är det andra kammaren och riksdagen värdigt att försätta organisationer, som arbetar helt i den svenska statsnyttans tjänst, nämligen genom att ge allsidig och objektiv utrikespolitisk upplysning, i ett sådant nödläge? Mitt svar på den frågan är att detta är ovärdigt, och jag vidhåller därför, herr talman, mitt yrkande.

Herr LINDBERG (s): Herr talman! Jag vill än en gång vädja till kammaren att biträda reservationen, allra helst

Befrielse för biografägaren G. Gustafsson från staten tillkommande nöjesskatt för biograf föreställningar.

som första kammaren nyss bifallit densamma.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Ståhl begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 15:o) i utskottets utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid denna punkt fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 92 ja och 103 nej, varjämte 1 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Punkterna 16—22.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 7.

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 28, i anledning av väckta motioner om tjänste- och familjepensionsförmånerna för f. d. revisorn och bokhållaren S. V. Zacco.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Befrielse för biografägaren G. Gustafsson från staten tillkommande nöjesskatt för biograf föreställningar.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 5, i anledning av väckt motion om befrielse för biografägaren G. Gustafsson från staten tillkommande nöjesskatt för biograf föreställningar.

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 71, av fru *Torbrink* hade hemställts, att riksdagen måtte medgiva befrielse från staten tillkommande nöjesskatt för de biograf föreställningar som biografägaren Gösta Gustafsson i Abbetorp, Bäckebo socken, anordnat i sin därstädes belägna biograflokal, efter någon lämplig tidpunkt, samt för de biograf föreställningar som han framdeles komme att anordna i samma lokal så länge hans hälsotillstånd och ekonomiska förhållanden icke avsevärt förbättrats.

Utskottet hemställde, att motionen II: 71 av fru *Torbrink* om befrielse för biografägaren G. Gustafsson från staten tillkommande nöjesskatt för biograf föreställningar icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Fru *TORBRINK* (s): Herr talman! Det brukar sägas här i riksdagen att man håller ett begravningsstal, när man stiger upp för att tala för en motion, som blivit avstyrkt i ett utskott. Så är väl också förhållandet i detta fall. Det kan kanske anses att jag förfallit till småtterier när jag begärt ordet trots att jag vet, att motionen är avstyrkt av ett enhälligt bevillningsutskott. Men bland alla de stora ting vi har att här behandla har vi också många smärre ting, som kräver vår insats.

I detta fall gäller det en familj, som blivit illa behandlad av ödet; familje-

Befrielse för biografägaren G. Gustafsson från staten tillkommande nöjesskatt för biograf föreställningar.

försörjaren har blivit invalid. Man säger i bevillningsutskottets betänkande att man väl förstår de behjärtansvärda synpunkter, som ligger till grund för motionsyrkandet, men lagen säger, att nöjesskatt skall betalas såvida inte behållningen uteslutande skall användas för välgörande ändamål såsom för beredande av hjälp åt behövande eller sjuka, för främjande av barns eller ungdoms vård, fostran eller utbildning o. s. v. I sådana fall kan befrielse från nöjesskatt beviljas, men det skall då gälla större kollektiv än familjer. Där går således skiljelinjen.

I denna motion har jag ansett att man skulle medräkna det lilla kollektivet familjen. I detta fall har ju mannen blivit svårt handikappad genom barnförslamning. Han har blivit invalidiserad i så stor utsträckning, att han bara kan förflytta sig med hjälp av kryckor. Mannen hade innan han blev sjuk en biografirörelse, som han startade för att ungdomen flydde i väg från landsbygden — allt som kan göras för att hålla kvar ungdomen där bör understödjas. Mannen startade biografirörelsen i mycket liten skala — man har ju inte så stora pretentioner på landet. Han skötte sitt dagliga arbete och hade biografirörelsen som biförtjänst. Samtidigt kunde ungdomen glädja sig åt en biograf på nära håll. Mannen drabbades emellertid av sjukdomen och kunde inte försörja sig. Han anhöll om att bli befriad från nöjesskatt i kommunen, och kommunalfullmäktige har beviljat sådan befrielse. Samtidigt ansåg kommunalnämnden det vara berättigat, att mannen även skulle befrias från den statliga nöjesskatten. Sedan har ärendet vandrat den vanliga vägen genom olika instanser. Kungl. Maj:t har dock inte funnit skäl att ändra länsstyrelsens beslut, och jag har nu vänt mig till riksdagen.

Man säger att jag borde veta, att man inte beviljar befrielse i dylika fall. Jag hävdar dock fortfarande att man bör

göra det även om man anser att fallet skulle bli prejudicerande. Jag skrev en motion trots risken av avslag efter en granskning i utskott och kamrar. Jag hade heller inte trott, att någonting skulle komma igenom nålsögat utan vederbörlig granskning. Jag tycker för min del inte att det vore så farligt att göra ett undantag och låta denne Gustafsson i Abbetorp få försörja sig på sin biografirörelse, när han nu inte begär någon annan socialhjälp än att slippa betala den del av nöjesskatten, som tillfaller staten. Det är klart att han kan känna sig stolt över att få betala nöjesskatt på 100 kronor i månaden, men dessa pengar gör ju samtidigt ett stort intrång i hans inkomster. Det är inte här fråga om någon vanlig skattebetalning, ty hans inkomster är ju så låga. När han nu vill försöka klara sig själv, tycker jag det vore mycket behjärtansvärt om man kunde göra den lilla avvikelserna och bevilja denna skattebefrielse.

Även med risk för att inte få mitt yrkande bifallet av kammaren — något som jag innerligt skulle önska — ber jag, herr talman, att få yrka bifall till motionen.

Herr KRISTENSSON i Osby (fp): Herr talman! Det finns givetvis åtskilligt behjärtansvärt i den framställning som fru Torbrink gjort, men å andra sidan är det uppenbart att, om riksdagen skulle bifalla motionen, man skulle löpa risken att många biografägare skulle komma med en hemställan om befrielse ifrån denna nöjesskatt under motiverande av humanitära skäl. Fru Torbrink gör gällande, att den risken inte är stor. Vi inom utskottet har varit av den uppfattningen, att man har att vänta många liknande framställningar. Vi har inte funnit anledning föreligga att göra en särskild lagstiftning för en enskild person.

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

Med anförande av denna synpunkt, vill jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

§ 9.

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 6, i anledning av väckta motioner angående vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna I: 293 av herr *Lundqvist m. fl.* och II: 199 av herr *Nilsson* i Bästekille *m. fl.*, vari hemstälts, »att riksdagen måtte besluta att tillverkning och försäljning inom landet av ciderdrycker med den alkoholhalt som finns föreskriven för maldrycker må äga rum, samt att åt vederbörande utskott måtte uppdragas att utarbeta de härför erforderliga författningstilläggen»;

2) motionen II: 6 av herr *Dickson*, vari hemstälts, »att riksdagen måtte besluta att 5 kap. 3 § kungl. förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker måtte utgå»; samt

3) motionen II: 7 av herr *Dickson*, vari hemstälts, »dels att riksdagen måtte hos regeringen begära att bestämmelser snarast måtte utfärdas i syfte att porter och öl, klass III, i utminuteringshänseende måtte jämsställas med vin, eller, därest något skäl därför skulle föreligga, med brännvin, dels att vederbörande utskott måtte erhålla i uppdrag att upprätta och för riksdagen framlägga förslag till lämpliga beskattningsformer».

Utskottet hemställde,

1) att de likalydande motionerna I: 293 av herr *Lundqvist m. fl.* och II: 199 av herr *Nilsson* i Bästekille *m. fl.* angående tillverkning och försäljning inom landet av ciderdrycker icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att motionen II: 6 av herr *Dickson* om upphävande av 5 kap. 3 § förord-

Herr JONSSON i Skedsbygd (bf): Herr talman! Då ifrågasvarande biografägare är bosatt i min kommun, kan jag fullständigt verifiera de uppgifter som fru Torbrink lämnade om hans inkomstförhållanden. Jag kan också verifiera, att han sökt och erhållit befrielse från den kommunala nöjesskatten och att kommunalfullmäktige har tillstyrkt att han även skulle befrias från den statliga delen av nöjesskatten. Detta har ju icke vare sig länsstyrelsen eller senare Kungl. Maj:t kunnat gå med på. Fru Torbrink kommer nu till riksdagen med en framställning om befrielse från denna del av nöjesskatten. Jag vill säga, att hade jag sett någon utväg att utan risk för följderna lösa denna fråga, skulle jag gärna velat gå på bifall till motionen och Gustafssons begäran. Jag tror emellertid i likhet med avdelningens vice ordförande, att man knappast kan gå denna väg. Jag är villig att, därest Gustafsson gör framställning till taxeringsnämnden om att komma i åtnjutande av det särskilda avdrag för skatten som taxeringsnämnden har rätt att bevilja och — därest han inte redan gjort det — medverka till att detta avdrag beviljas. Det kan i så fall utgöra en lindring. Tyvärr nödgas jag nog i det läge vari saken har kommit och med hänsyn till de konsekvenser som skulle kunna tänkas bli följden av ett beslut, som till fullo tillgodoser den behjärtansvärda framställningen, ändå gå på avslagslinjen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

ningen angående försäljning av rusdrycker icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

3) att motionen II: 7 av herr Dickson angående ändring av bestämmelserna rörande försäljning inom landet av porter och öl, klass III, m. m. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade i avseende å punkten 1 i utskottets hemställan avgivits:

I) av herr *Velander*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med anledning av de likalydande motionerna I: 293 av herr Lundqvist m. fl. och II: 199 av herr Nilsson i Bästekille m. fl., i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville förelägga 1954 års riksdag proposition med förslag om att tillverkning och försäljning av ciderdrycker, framställda av svensk frukt, finge äga rum;

II) av herrar *Gustaf Elofsson* och *Jonsson* i Skedsbygd, utan angivet yrkande.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr NILSSON i Bästekille (h): Herr talman! Då vi nu skall behandla bevillningsutskottets utlåtande nr 6, har jag inte tänkt diskutera hela utlåtandet, utan jag kommer att stanna inför vad som faller under punkt 1.

Denna fråga är ju inte ny. Den har varit uppe i diskussionen här i kammaren förut. För två år sedan hade vi tillfälle att diskutera den, men då kom frågan efter ett långt plenum inte upp till behandling förrän efter midnatt, och i det läget föredrog jag att hålla ett mycket kortfattat anförande. Jag skall inte heller i dag hålla något längre anförande, men jag kanske tar någon minut längre för att i någon mån skingra de missförstånd, som tycks råda på en del håll, både bland utskottets ledamöter och bland kammarledamöterna i övrigt.

Man har ju i detta utlåtande talat om en hel del, och jag skulle kunna börja

där vi slutade 1951. Då hänvisade man oss till att invänta vad nykterhetskommittén hade att säga, och först därefter skulle vi diskutera frågan på allvar. Nu har nykterhetskommittén framlagt sitt betänkande och visat sig fullständigt negativ. Men nu anbefaller utskottsmajoriteten att vi skall vänta och se vad det kan bli av hela detta förslag, som nykterhetskommittén framlagt. À la bonne heure, det må vara hänt, men det är ingenting som hindrar att vi redan i dag skulle kunna fatta ett positivt beslut.

Vad som förekommit hittills är ju bland annat att man talar om, att det inte skulle vara någon ekonomi alls för fruktodlarna om man finge tillstånd att tillverka cider. Om den saken kan varken jag eller utskottsmajoriteten yttra oss med någon självsäkerhet. Det är en sak, som man endast kan utrona om man får tillstånd att tillverka ifrågasvarande vara. Först därefter har vi möjligheter på båda sidor att säga om det ekonomiskt lönar sig eller inte. Och skulle det visa sig att det inte går ekonomiskt att tillverka cider, då får givetvis vi, som företräder fruktodlingen i praktisk verksamhet, låta bli. Men intill dess annat är bevisat tror vi att det skulle löna sig även ekonomiskt.

Sedan har man ju också hört, att cider inte skulle få någon betydelse ur nykterhetsbefrämjande synpunkt. Där tillåter jag mig att ha en helt annan uppfattning. Jag har frågat mina goda vänner, som är organiserade nykterister, om de, när det är fråga om mustkonsumtion, kan dricka hur mycket som helst, och frågan har blivit besvarad med nej, därför att fruktsyran tar emot. Detta ger mig ytterligare belägg för att det skulle bli till nytta ur nykterhets-synpunkt, om vi finge en del av ölkonsumtionen begränsad till förmån för cider.

Sedan är det ju en del som omedelbart säger — det skymtar ju fram i kommittéutlåtandet och utskottets utlåtande

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

— att vi i stället skall ägna oss åt musten, som är »ur hälsosynpunkt så nyttig». Varken jag eller någon annan av de fruktodlare, som företräder näringen utåt, har någon gång sagt att vi inte skulle tillverka must. Tvärtom har det inletts ett samarbete med en del vattenfabriker för att få fram en ny kolsyrad äppeldryck, där must skulle vara grundbeståndsdelen. Jag kan som en liten passus tala om för kammarens ledamöter, att när styrelsen i SYR, dvs. Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund, härom dagen sammanträdde, förelåg en hemställan från Föreningen Svenska fruktdrycker, som jag tror den heter, om ett anslag för att propagera och göra reklam för just dessa kolsyrade äppeldrycker. Varken jag eller någon annan av styrelsens ledamöter hade någonting att invända mot detta, utan anslaget beviljades omedelbart. Jag själv är personligen övertygad, att även om vi får tillstånd för tillverkning av cider blir huvudproduktionen framställning av must. Men det ena behöver inte förskjuta det andra, utan möjligheter kan ges åt bådadera.

Jag berörde nyss frågan ur nykterhetsynpunkt. Jag tror att jag skulle vilja understryka, kanske litet spetsigt, att om det organiserade nykterhetsfolket förstode sin sak rätt, skulle det i detta sammanhang gå mig till mötes. Ty då är jag övertygad om att det skulle bli en liten upprepning på detta område. Inte minst här i denna stad har vi tillfälle att se det s. k. pilsnereländet i praktisk utformning, och dessa s. k. ölsyltor är väl ingenting att bibehålla längre än nödvändigt. Nog tycker jag, om jag skulle spetsa till det ännu en gång, att det borde vara ett lika stort intresse för det organiserade nykterhetsfolket att stödja fruktodlarna i fråga om rätten att tillverka cider som att bara låta bryggerierna fortsätta att se till att ölkonsumention ökas. Jag tror för min del inte — det vill jag slå fast för att ingen skall missförstå mig — att nyk-

terhetsfolket står bakom bryggerinäringens intressen, långt därifrån. Men jag tror det råder en del missförstånd på många håll om vad cider är och vad detta skulle innebära.

Vi skall komma ihåg, att den svenska fruktodlingen är stadd i mycket stark utveckling. Vi kommer att få allt större överskott av s. k. standardfrukt, som i framtiden inte kan säljas för direkt konsumtion utan måste användas för framställning av mos, must, cider och kanske nya liknande produkter.

Det är mycket annat som jag skulle kunna dra fram i detta sammanhang, men jag finner inte anledning att ta upp någon större debatt. Det skall tydligen bli en stor debatt, kanske nästa år, i denna kammare, när det läggs fram en proposition, och då kan vi även beröra denna fråga.

Det har talats mycket om expertis. Bland annat finns det ju en vetenskapsman vid namn Borgström som alltid åberopas såsom den ende som sitter inne med det avgörande förståndet i dessa frågor. Jag har ingen anledning att undervärdera denne Borgström, men jag tror inte att han ensam sitter inne med all kunskap i denna fråga. Det finns ju en annan man som företräder en helt annan synpunkt, nämligen Stanler i Urshult, fruktodlare sedan 1915, som har gjort studieresor till England och Tyskland. Det har framkastats påståenden, att det inte skulle gå att tillverka cider av våra svenska äpplen, men vid de praktiska försök som han har fått tillstånd att anordna har det visat sig att det går mycket väl. Han har till och med fällt ett så kategoriskt uttalande som att vi har världens bästa äpplen för framställning av cider. Här står således sakkunskap mot sakkunskap, och vem som har rätt får framtiden utvisa.

Personligen är jag övertygad om att det skulle vara till fördel med tanke på fruktodlingens framtid om vi fick detta tillstånd. Jag skulle kunna säga som en

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

fruktodlare sade häromdagen, att det ur fruktodlingens synpunkt är en trängande nödvändighet att alla åtgärder vidtages som kan möjliggöra tillvaratagande av den standardfrukt som vi annars inte kan sälja och inte får något ekonomiskt utbyte av.

Jag vill vädja till både utskottet och kammaren att inte låta binda sig av gamla föreställningar utan se litet fördomsfritt på saken och gå våra krav till mötes på detta område. Jag vill sluta, herr talman, med att yrka bifall till den reservation som under denna punkt har avgivits av herr Velander.

Herr DICKSON (h): Herr talman! Jag följde med ögonen min vän herr Adolv Olsson i Gävle. Han avlägsnade sig från sin plats just i det kritiska ögonblicket, men jag såg att han var ute i fullt legitima ärenden.

Den dag som herr Olsson och jag har väntat på så länge är nu inne, den dag då nykterhetskommitténs betänkande ligger på bordet. Det är sålunda den dag då dessa frågor, enligt vad som har sagts mig och enligt vad man velat intala svenska folket, skulle kunna tas upp till behandling.

Jag skall inte beröra den första frågan, som herr Nilsson i Bästekille nyss så värtaligt har behandlat. Jag vill på den punkten bara principiellt understryka vad han där sade, att man inte skall tro att man, bara emedan man har blivit ledamot av riksdagens andra kammare, kan se längre in i framtiden än vad andra människor kan. Ofta måste det bli så att även vi tar fel, och det enda remediet mot det är att man så mycket som möjligt låter erfarenheten tala, det vill säga gör praktiska försök, såsom herr Nilsson i Bästekille nyss rekommenderade i fråga om de angelägenheter som ligger honom närmast om hjärtat.

Jag skall nu främst uppehålla mig vid de två senare punkterna i utskotts-

utlåtandet och ta dem i tur och ordning. Den första är knappast av nykterhetskaraktär. Den rör den s. k. varietéparagrafen, och jag vill redan nu förutskicka att jag tänker ändra mitt ursprungliga yrkande så, att det sammanfaller med den ståndpunkt som 1944 års nykterhetskommitté har intagit i sitt betänkande. Detta innebär en inskränkning av det yrkande jag har gjort i motionen och betyder att man i samband med rusdrycksutskänkingen, förutom att höra konserter, även skulle kunna få se artistuppträdanden eller annan därmed jämförlig underhållning på restauranger. Erfarenheten säger oss, att det i praktiken enheten säger oss, att det i praktiken har uppstått de mest befängda situationer tack vare den lagstiftning vi har, och nykterhetskommittén har insett detta och såvitt jag förstår enhälligt ställt sig på samma linje som den jag företräder. Man får ju stå på en estrad och sjunga inför åtande och drickande människor, men skulle man deklamera, så blir man fälld till straff. Om man sålunda läser upp en vers eller en dikt av någon av våra allra främsta och mest erkända författare inför denna publik, så är det straffbart. Om man däremot sjunger samma vers, så är det inte straffbart. Detta kan ju inte vara bra, och det är därför glädjande, att man har tänkt sig att ta bort denna vanställande fläck på lagstiftningens område. Jag tycker också att det är angeläget att så sker, och därför har jag väckt den här motionen; man måste ur svensk lagstiftning söka avlägsna sådana partier som väcker löje och drar smälek över den lagstiftande församlingen, som inte passar på att följa med sin tid och medan tid är tar bort sådana där saker.

Jag skall inte utveckla detta närmare, men jag tror att ingen människa i Sverige härvidlag har annan mening än jag — och jag vet, att herr Adolv Olsson också hyser samma mening —

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

nämligen att vi så fort som möjligt borde avskaffa denna ordning. Inte desto mindre har utskottet sagt, att det inte vill ta ställning till detta. Det kan bero på att jag i motionen tagit för mig litet mer än vad nykterhetskommittén stannat för, men den saken har jag rättat till nu i hopp om att man skulle få bort de värsta oformligheter och därmed också avlägsna en anledning för människor att driva gyckel med riksdagen såsom lagstiftande organ. Det yrkande som jag i detta sammanhang skall framställa överensstämmer sålunda med nykterhetskommitténs ställningstagande, och det skall jag, herr talman, läsa upp senare. Det är tämligen långt och tråkigt att höra.

Sedan är det den andra frågan, nämligen det rätt gamla tvisteproblemet om starköl och starkporter. Jag medger gärna att detta är en mycket allvarlig fråga, vars konsekvenser är svåra att överblicka. Jag skulle för min del helst vilja göra praktiska försök även därvidlag och se hur det går. Men även på den punkten är nykterhetskommittén ense med mig som motionär om att ölet borde jämföras med vanliga viner i utminuteringsavseende. Jag har svårt att begripa varför inte bevillningsutskottet skulle kunna gå med på denna sak, och jag kommer, herr talman, att yrka bifall till motionen på den punkten.

Jag skall inte nu utveckla saken vidare. Jag känner på mig att någon från bevillningsutskottet — jag vet inte vem — kommer att yttra sig, och det är möjligt, att det senare kan bli tillfälle för mig att komplettera vad jag nu har nämnt.

Jag vill således här yrka, att punkt 2 i utskottets hemställan måtte få följande utformning, nämligen

»att riksdagen i anledning av motionen II:6 av herr Dickson måtte besluta att för sin del antaga följande, i anslutning till 1944 års nykterhetskommittés ställningstagande utformade

Förslag till förordning om ändring av 5 kap. 3 § förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker (nr 436).

Härigenom förordnas, att 5 kap. 3 § förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker erhåller följande ändrade lydelse. 3 §.

Vid offentliga skådespel, varieté- eller cirkusföreställning eller, med undantag av konsert ävensom artistuppträdande eller annan därmed jämförlig underhållning, som å restaurant beredes gästerna utan särskild avgift, annan föreställning, till vilken allmänheten har tillträde, så ock vid offentlig dansställning må utskänkning ej ske i lokal eller å plats, där föreställningen eller danstillställningen äger rum, eller i annan därmed i inre förbindelse stående lokal; dock må i Stockholm poliskammaren eller eljest länsstyrelsen, sedan i stad magistraten samt på landet kommunalnämnden avgivit yttrande, för särskilda fall medgiva rätt till sådan utskänkning.»

Jag hoppas, herr talman, att denna formulering är tillräckligt imponerande och lagligt sammanställd så att den duger såsom yrkande i detta fall.

Vid punkt nr 3 ber jag, herr talman, att få yrka bifall till motionen II:7.

Herr OLSSON i Gävle (s): Herr talman! Man tycker ju att det borde inte vara så svårt för vare sig herr Nilsson i Bästekille eller herr Dickson att förstå bevillningsutskottets ståndpunktagande. Vad är det som har skett i det här landet? Jo, efter många års stridigheter föreligger här ett betänkande, eller rättare sagt sju betänkanden, avseende hela vår nykterhetslagstiftning. Jag skall inte säga att allt som finns där är Guds ord, men det är ett allvarligt försök att bygga upp en plattform för en kommande nykterhetslagstiftning, som skulle kunna förena en

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

avsevärd majoritet av det svenska folket och möjligen för många år framåt avveckla de ständiga stridigheterna på detta område.

Det är, när ett sådant förslag har lagts fram och av Kungl. Maj:t skickats ut på remiss till vederbörande myndigheter och organisationer, naturligt, att man avvaktar vad denna remiss kommer att ge. Det är ju mycket möjligt att den kommer att ge mera än vad nykterhetskommittén har föreslagit. Det kan ju också tänkas att den kommer att ge mindre. Vad den under alla förhållanden kommer att ge är ökad klarhet och belysning ur olika synpunkter av det stora problem, om vilket vi skall lagstifta under det kommande året.

Utskottet ställer sig därför på den ståndpunkten, att när detta stora komplex nu är ute på remiss skall vi avvakta vad denna ger. Vi har den förhoppningen, att när remissen är färdig det skall vara möjligt för Kungl. Maj:t och riksdagen att åstadkomma en lösning, som inte blir ett nytt lapptäcke som ingen kommer att trivas under.

Nu vet herr Dickson — jag vet inte om han visste det innan han väckte sina motioner — att på båda de områden där herr Dickson har motionerat har nykterhetskommittén tillmötesgått honom. Då tycker jag att man skulle kunna vänta av herr Dickson, att han inte började gräva upp stridsyxan i samma stund som det ser ut att ordna sig utan toge det lugnt en liten tid framåt. Kanske att herr Dickson då får rätt i det långa loppet.

Det är detta man skall komma ihåg, när man behandlar det här problemet. Utskottet har icke syftat till någonting annat än att remissen måste vara avslutad och förslagen bringade på riksdagens bord, innan frågan tas upp. Då hoppas vi — det är åtminstone min förhoppning — att vi skall kunna tillmötesgå herr Dickson.

Vad det sedan gäller herr Nilsson i

Bästekille så skulle jag vilja säga att han bedömer saken fel, när han säger att nykterhetskommittén och utskottet har ställt sig på en negativ ståndpunkt. Jag delar också hans uppfattning att om man kan hjälpa fruktodlarna i Kristianstads län, så skall man göra det med alla åtgärder under förutsättning att de är förnuftiga. Jag vill gärna sätta in detta lilla ord: »alla förnuftiga åtgärder», ty det kan tänkas, att det finns åtgärder som inte är av något värde vare sig ur det allmännas eller ur fruktodlarnas synpunkter.

Det tjänar inte något till att här ta upp en större debatt. Det blir kanske nästa års riksdag som får pröva frågan. Då får vi diskutera de olika detaljerna och då blir det säkert en debatt som kommer att röra sig på ett vidare och, jag höll på att säga, mera omfattande plan än varietéparagrafen och fruktocidern. Personligen har jag den uppfattningen — det skall jag inte sticka under stol med — att om man skall lösa frågan om cidern räcker det inte, herr Nilsson i Bästekille, att jämställa den med klass II, som ju hittills under hela kristiden och fram till nu har innehållit 2,8 viktprocent. Det är inte med läskedryckerna som denna dryck skall konkurrera; det är inte heller med den pilsner som vi för närvarande har som den skall konkurrera. Jag tror att det är rätt som de säger som verkligen har sysslat med detta problem, att skall cidern få någon marknad i detta land, så är det med de svaga vinerna som konkurrensen skall tas upp, och då har jag den uppfattningen att det inte räcker med 2,8 procent utan att man får gå minst till det nya klass III eller möjligen ännu högre i detta avseende.

Nu kan man säga som herr Nilsson i Bästekille säger, att det angår egentligen inte statsmakterna om det går illa för fruktodlarna eller inte. Är det alldeles säkert att det inte gör det? Vi har en mångårig erfarenhet i detta

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

hus av att när det har gått illa, inte minst på detta område, har man så lätt att knacka på bevillningsutskottets dörr och begära att man skall rätta till det man själv har krånglat till.

Därför är detta, herr Nilsson i Bästekille, ingen som helst fiendtlighet mot fruktodlingen, även om det kan tyckas, att man kanske borde ha ögonen på den en liten smula i Kristianstads län så att den inte sväller över alla bräddar. Det är alltså ingen fiendtlighet alls från bevillningsutskottets sida, det är bara ett uttryck för behovet av att den gången vi handlar, den gången skall vi veta vad vi gör och ha klart för oss, att vi skall försöka komma fram till ett resultat, som är gagneligt för de närlingar man i detta avseende vill främja.

Jag skulle också vilja säga till herr Nilsson i Bästekille, att det är betecknande att en enda ledamot av bevillningsutskottet har ställt sig på den ståndpunkten att vi skulle skriva till Kungl. Maj:t och begära ett förslag i denna punkt. Alla de övriga 19 ledamöterna — och det finns mycket delade meningar bland dem både i ciderfrågan, i fråga om klass III och kanske även i fråga om varietéparagrafen — har förenat sig om att när vi skall bygga upp en ny lagstiftning på detta område skall den byggas metodiskt. Och det kan endast ske på det sättet att man behandlar det hela som ett sammanhängande komplex, så att den ena handen kommer att veta vad den andra gör. Detta och ingenting annat är anledningen till bevillningsutskottets ställningstagande.

Jag ber, herr talman, att med anförande av dessa synpunkter få hemställa om bifall till bevillningsutskottets här föreliggande betänkande.

Herr NILSSON i Bästekille (h) kort genmäle: Herr talman! Till utskottsordföranden vill jag, när han talar om att

vi skall vidta förnuftiga åtgärder, endast säga, att varken jag eller någon annan företrädare för fruktodlingen ut sagt att vi skall genomföra något som är oförnuftigt. Jag vill för både utskottsordföranden och kammarens övriga ledamöter tala om, att bland de organiserade fruktodlarna — både de som är organiserade nykterhetsmännskor och de som inte är det — har man till 95 procent den åsikten, att det skulle vara en lycklig utväg att få detta tillstånd att tillverka cider.

Sedan var det med stort intresse jag lyssnade till utskottsordförandens personliga funderingar om att, därest vi i detta land skulle ha en cider, så finge den nog vara betydligt starkare än den av mig i motionen föreslagna. Jag skall vidarebefordra dessa utskottsordförandens personliga funderingar till min organisation för att höra om den vill gå den vägen. Skall man gå den, så att vi kan mötas där, utskottsordföranden och jag och kammarens övriga ledamöter, så må det vara hänt.

Vad sedan gäller det ekonomiska sade utskottsordföranden, att jag hade sagt att det var något som staten inte behövde bry sig om. Men han menade att om det var så att det gick galet, fick staten träda till. Vi kan väl dock vara överens om att för att få frågan om de ekonomiska realiteterna klarlagd måste försök vidtas. Och så länge sådana inte är gjorda anser jag, som jag sade i mitt första anförande, att ingen av oss kan fälla något absolut säkert omdöme om den saken.

Jag skulle också till slut bara vilja säga — utan att nämna något namn — att det finns en fruktodlare och jordbrukare här i Mälardalen, tillika organiserad nykterhetsman, som framhöll, att i denna fråga måste han som fruktodlare och organiserad nykterhetsman gå med på att vi skall tillverka cider, ty det är vida bättre att använda frukt på det sättet än att använda brödsäd för tillverkning av öl och andra malt-

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

drycker. Detta var hans åsikt, och jag tror att han såg saken fördomsfritt och riktigt.

Herr JONSSON i Skedsbygd (bf): Herr talman! Då jag deltagit i behandlingen av denna fråga i utskottet och därvid fogat en blank reservation till detta betänkande, vill jag säga, att det är ett mycket stort intresse för fruktodlarna att denna fråga blir löst snarast möjligt. Jag vill då först säga till herr Nilsson i Bästekille, att jag liksom han är övertygad om att man skulle nå en hel del, om man lyckades få en cidertillverkning till stånd, som kunde absorbera en del av det svenska fruktöverskottet. Jag är däremot icke övertygad om att man genom att bryta loss en detalj, i detta fall gällande en ciderryck med 2,8 procent, skulle nå något nämnvärt resultat. Jag tror knappast att man därmed skulle nå vad herr Nilsson i Bästekille tycks tro, nämligen en minskning av pilsnerkonsumtionen genom att människorna skulle gå över till att dricka cider. Jag ser problemet så, att om man skall finna avsättning för cidern, så får man nog söka åstadkomma en vara, som kan konkurrera med och användas i stället för våra svenska lätta viner. Det är givet, att man därvidlag måste söka sig fram med praktiska prov, dels vilka fruktsorter som är lämpliga och dels hurudan kundernas smak är, när det gäller den nya drycken. Om man går den vägen, skall man enligt min uppfattning kunna vinna mycket.

Herr Nilsson i Bästekille sade, att 1944 års nykterhetskommitté har ställt sig negativ till denna fråga. Jag vill dock erinra, att det avgivits en reservation av herr Onsjö, vilken går fullt i linje med vad herr Nilsson i Bästekille själv yrkat här i dag.

Jag skulle alltså gärna ha sett, att cidertillverkningen kommit i gång, om jag hade trott att man på det sättet

kunde bidra till att lösa frågan. Men om man bryter sönder nykterhetskommitténs betänkande och på något sätt löser en eller annan detalj, så befarar jag, att detta kan komma att hämma sig, när vi sedan skall ta ställning till det stora problemet. Vi beklagar väl allesammans att nykterhetskommitténs utredning har tagit så lång tid, att den först helt nyligen kunnat redovisas. Men nu föreligger ju ändå ett förslag, som går ut på remiss till olika myndigheter och andra institutioner i vårt land för yttrande. Jag tror det är alla skäl att avvakta resultatet av detta remissförfarande och se vad det kan bli. Det kommer kanske att ge helt nya synpunkter, som måhända är mera positiva än dem, som herr Nilsson i Bästekille i dag strider för i samband med cidertillverkningen.

Jag har därför i dagens läge inte velat gå på bifall till här ifrågasvarande motion. Mina synpunkter sammanfaller i detta fall närmast med dem, som återfinnes i den av herr Velander avgivna reservationen. Med den inställning jag har ifrågasätter jag dock lämpligheten av att i dagens läge säga, att man bör lösa ciderfrågan vid nästa års riksdag, oavsett om nykterhetskommitténs betänkande då blir föremål för proposition från regeringen eller inte. I varje fall vill jag först se, om remissyttrandena kan ha några nya positiva synpunkter att komma med.

Herr talman! Härmed har jag deklarerat min inställning till hela denna fråga och mitt varma intresse för fruktodlarna och deras avsättningsmöjligheter, vilka kanske skulle kunna förbättras något, om man släppte loss cidertillverkningen.

Herr OLSSON i Gävle (s) kort genmäle: Herr talman! Herr Nilsson i Bästekille sade, att jag till och med rekommenderat en bättre cider än han, men vad jag har sagt är, att om cidern

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

skall ha någon som helst utsikt att kunna konkurrera, så får man tillverka en dryck, som verkligen kan få en marknad. Jag sade vidare, att det är nödvändigt även för statsmakterna att grundligt övertänka denna sak och inte bara förklara, att hela frågan är fruktodlarnas ensak. Ty vad kommer det att innebära, om riksdagen nu tillmötesgår herrarna och ger tillstånd att tillverka en cider med 2,8 procents alkoholstyrka, om vi ett annat år kommer underfund med, att ingen människa vill ha den cidern utan i stället en cider med 3,2 eller 4,5 procent eller någon annan alkoholstyrka? Då är det till riksdagen herrarna kommer och ber om en justering. Jag menar därför, att detta är en fråga, som remissförfarandet kanske kan ge svar på. Där kommer folk från olika områden att framlägga sina synpunkter. Dessa spörsmål kan då måhända klaras ut, så att vi kan ha klart för oss, när vi verkligen går att fatta beslut i frågan, att vi fattar ett förnuftigt beslut, som inte fruktodlarna något år efteråt behöver slita sig i håret för och förklara, att det inte var så han menade.

Herr DICKSON (h): Herr talman! Bevillningsutskottets ärade och mycket skicklige ordförande talade med all rätt med stort allvar om detta stora problemkomplex, som 1944 års nykterhetskommitté nu har behandlat och i vilket här förevarande frågor är små detaljer. Jag vill gärna begagna tillfället att här säga, att det lilla jag har hunnit läsa av nykterhetskommitténs betänkande har ingivit mig mycken respekt. Det är säkert ett utomordentligt intressant och även mycket värdefullt aktstycke.

Jag har tyckt mig ha anledning att någon gång med någon liten ironi påtala, att 1944 års nykterhetskommitté arbetat för länge med betänkandet, men resultatet av kommitténs arbete är sä-

kerligen sådant, att man kommer att ha mycken behållning av en stor del av det arbete, som nedlagts i kommittén.

Jag vill vidare beklaga, att jag har kommit i den situationen att gång på gång behöva stöta på om detta starköl och denna starkporter, som jag själv inte tycker särskilt mycket om och sällan dricker, och påtala de missförhållanden som uppstår på grund av de besynnerliga former, under vilka de nu tillhandahålles. Det kan nämligen inte vara rimligt att, såsom nu sker, nästan varenda läkare i Sverige är beredd att skriva ut starkporter eller starköl till den som begär det. Jag kan förstå herr Olssons i Gävle oro för att hela detta stora komplex skall ramla sönder, om man nu börjar plocka i det. Jag vet under vilka ansträngningar detta förslag tillkommit. Men just därför, herr Olsson i Gävle, har jag försökt att rätta mig efter den synpunkt, som kommit fram i kommitténs ställningstagande. När jag skrev mina motioner, visste jag inte vilken ställning kommittén intog — ehuru väl det hade läckt ut åtskilligt under den gångna tiden — och om jag hade vetat det, så hade jag från början skrivit dem i enlighet med kommitténs uppfattning, just för att få bort åtminstone de värsta oformligheterna.

Jag vet att herr Olsson är ense med mig i sak, och jag har svårt att tro att det skulle inverka på det stora resultatet, om man antog denna lilla varietéparagraf i den form som nykterhetskommittén har tänkt sig. Om man nu skickar förslaget till kontrollstyrelsen, socialstyrelsen, generaltullstyrelsen, lantbruksstyrelsen, statskontoret, överbefälhavaren, AB Vin- och spritcentralen o. s. v., tror jag att de inte skulle säga någonting alls om denna lilla detalj. Jag vill att vi skall söka få bort sådana oformligheter. Jag hoppas herr Olsson förstår, att jag vill ha bort ett komiskt inslag i vår lagstiftning och att det är därför jag har motionerat.

Sedan är det en principiell fråga, om

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

vi skall behandla alla problem i ett sammanhang eller inte. I likhet med många andra hyser jag mycken oro för vad som kommer att ske när allting släpps loss, och jag är därför av den uppfattningen att det vore av värde om man under betonande av att det sker försöksvis släppte loss den lilla detalj i fråga om starkare maltdrycker, som jag har motionerat om.

Herr Olsson i Gävle, som är en mång-erfaren man, vet utan tvivel hur en sluss fungerar. Vattenytor som av naturen ligger på olika nivåer skall genom konstlade medel få en jämn nivå, så att ett fartyg kan gå fram utan att det behöver råka ut för fall eller forsar. Det är så jag tänker mig den här saken. Släpper man loss allting på en gång, kan det bli äventyrligt, men om man slussar ut litet i sänder och ser vartåt det pekar, skulle det, tror jag, vara lyckosamt.

Jag upprepar att huvudmotivet för motionerna är, att man skall få bort oformligheterna i lagstiftningen. Jag beklagar om den omständigheten, att jag har fört fram dessa frågor många gånger, kan ha givit kammaren det intrycket, att det är en prestigesak för mig att få igenom de här förslagen. Jag vill få bort skönhetsfläckarna så fort som möjligt, och det är det enda motivet till att jag har agerat på denna arena.

Herr OLSSON i Gävle (s) kort genmäle: Herr talman! Herr Dickson tycker inte om klass III, och jag har inte heller någon användning för klass III, men det finns massor av människor som tycker om klass III. Om det är så, att det finns några som så att säga bildar en bro mellan de båda lägren, bör man vara mycket försiktig, så att man inte når resultat helt motsatta dem man önskar nå. Det enda jag i detta fall har strävat efter är att inte beröva någon av sidorna i den strid som skall komma möjligheter att slåss för sina åsik-

ter, när vi går att bygga upp den nya nykterhetslagstiftningen.

Sedan vill jag säga till herr Dickson, att det naturligtvis kan vara bra med ett försök. Men tänk om man skulle råka göra försöket inom ett område av landet som är ovanligt nyktert! Skulle man lägga en sådan undersökning till grund för lagstiftningen? Eller man kanske gör försöket i ett område där det råder motsatt förhållande, så att man får det stora kladderadatsch. Kunde man lägga de försöken till grund för lagstiftningen? Jag tycker man skall vara mycket försiktig med den försöksverksamhet som man avser att bedriva på detta område.

Herr DICKSON (h) kort genmäle: Herr talman! Det skall bli intressant att i protokollet få läsa det ord som herr Olsson i Gävle nyss använde och som jag inte riktigt uppfattade. Han varnade emellertid för de praktiska försöken, inte därför att han själv anser det oriktigt med praktiska försök, utan därför att man kunde komma att lägga försöken på sådant sätt, att resultatet blev missvisande.

Men så skall man inte lägga försöken, herr Olsson i Gävle! Herr Olsson kan utan minsta svårighet skissera upp hur ett sådant försök skulle göras. Det behöver inte göras geografiskt, det kan göras i tiden. Man kan säga ungefär så här: Nu, svenska folk och ölintressenter, skall vi se vad ni tål. Här släpps det nu löst för er allesammans på försök. Men kom i håg att missköts detta, går allt tillbaka till det gamla!

Kan man inte ta saker så rent praktiskt, eller är det för enkelt för att riksdagen skall kunna göra något sådant?

Herr OLSSON i Gävle (s) kort genmäle: Herr talman! Jag vill bara säga till herr Dickson, att min utgångspunkt för hela det arbete, som omfattar detta område, är: Nu skall statsmakterna visa

Vissa frågor rörande nykterhetslagstiftningens utformning.

det svenska folket ett förtroende. Om svenska folket missbrukar detta förtroende, till skada för samhället, då får svenska folket också bära ansvaret därför. Om den saken är vi fullt eniga.

Herr SUNDSTRÖM (s): Herr talman! Jag har inte kunnat motstå frestelsen att tala om för kammaren, att meningarna om ciderns välsignelser för fruktodlingen och musttillverkningen inte är hundraprocentigt eniga. Jag har nämligen nu på förmiddagen haft besök av representanter för ett större musteri, som uttalade verkliga bekymmer inför möjligheten att cidern skulle bli tillåten.

Dessa representanter för både fruktodlare och musttillverkare förklarade, att vid tillverkningen av framför allt cider med låg alkoholhalt kommer väsentligen de värden som finns i fruktmusten att gå förlorade genom att vitaminerna av olika sorter kommer att nedbrytas. Sockret kommer likaledes att nedbrytas, och det är egentligen endast mineralerna som blir kvar.

Man trodde från dessa representanters sida att lösningen av denna fråga låg däri, att man kunde driva en allmän upplysningsverksamhet om fruktmustens utomordentliga betydelse för folkhälsan. Och drev man den upplysningsverksamheten tillräckligt effektivt skulle, det var de övertygade om, det inte vara några svårigheter att vinna avsättning för den fruktmost som kunde framställas här. Jag tror att det ligger ganska mycket i detta resonemang.

Jag vill ytterligare bara peka på en enda synpunkt som dessa personer framförde, nämligen att om man skulle dela ut endast en deciliter fruktmost några gånger i veckan vid de skolfrukostar, som serveras i Sveriges skolor, skulle hela produktionen av fruktmost bli konsumerad på det bästa sätt som står till buds.

Jag anser därför att frågan om fruktmusten har många aspekter, som det är

alla skäl att beakta, innan man fattar något definitivt beslut, och jag tycker, herr talman, att det är välbetänkt att på denna punkt följa utskottets förslag.

Herr NILSSON i Bästekille (h): Herr talman! Beträffande herr Sundströms senaste påpekande, att det inte finns någon hundraprocentig anslutning till detta förslag, så har jag förut sagt att jag har åtminstone 95 procent av de ansvariga yrkesfruktodlarna bakom mig. Om sedan ett musteris ägare uppvaktar herr Sundström och framför sina bekymmer, sedda ur konkurrenssynpunkt, så är det en sak för sig.

Jag vet inte om herr Sundström befunnit sig inne i kammaren under hela denna debatt. I varje fall har jag sagt i mitt första anförande att jag personligen tror, att musten i framtiden kommer att få en mycket stor tillverkning här i landet, men jag anser att man även skall ha rättighet att tillverka cider. Jag har inte sagt någonting annat och ingen annan bland dem, som jämte mig utåt företräder fruktodlarna, har någon annan uppfattning. Här gäller det inte frågan antingen/eller, utan här gäller det både/och.

Herr SUNDSTRÖM (s): Herr talman! Jag har med mitt anförande inte tagit någon slutgiltig ståndpunkt till frågan om cidertillverkningen. Jag har emellertid velat framföra dessa synpunkter, då i debatten här cidern fått en enligt min mening alltför dominerande plats. Vad jag velat framhålla är, att det finns andra lösningar att gå fram på för att nå resultatet att vinna avsättning för den frukt som de svenska odlarna framställer.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav först propositioner beträffande utskottets hemställan i punkten 1), nämligen dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på bifall till den av herr Velander

Beskattningen av stipendier m. m.

avgivna reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Herr Nilsson i Bästekille begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten 1) i utskottets betänkande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr Velander i fråga om denna punkt avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Nilsson i Bästekille begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 152 ja och 31 nej, varjämte 12 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets i punkten 1) gjorda hemställan.

Beträffande punkten 2) framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets däri gjorda hemställan dels ock på bifall till det av herr Dickson under överläggningen framställda yrkandet; och biföll kammaren utskottets hemställan.

I avseende å punkten 3) gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till motionen II: 7 av herr Dickson; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Herr Dickson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given

varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i punkten 3) i utskottets betänkande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den i ämnet väckta motionen II: 7 av herr Dickson.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning; och befanns därvid flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets i punkten 3) gjorda hemställan.

Herr andre vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

§ 10. •

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 12 maj 1950 (nr 164) angående rätt för Konungen att förordna om uttagande av antidumping- och utjämningsstullar jämte i ämnet väckta motioner.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 11.

Beskattningen av stipendier m. m.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 8, i anledning av väckta motioner angående beskattningen av periodiskt understöd och av stipendier samt angående avdragsrätt för studiekostnader.

Beskattningen av stipendier m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 162 av herr *Magnusson m. fl.* samt II: 215 av herrar *Kyling* och *Nilsson* i Göingegården;

2) de likalydande motionerna I: 269 av herr *Magnusson m. fl.* och II: 213 av herr *Kyling*, vari hemstälts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ger 1950 års skattelagssakkunniga sådana direktiv att frågan om beskattning av stipendier snarast möjligt blir föremål för en allsidig utredning».

Utskottet hemställde,

1) att de likalydande motionerna I: 162 av herr *Magnusson m. fl.* samt II: 215 av herrar *Kyling* och *Nilsson* i Göingegården om ändrade bestämmelser angående beskattningen av periodiskt understöd samt angående avdragsrätt för studiekostnader icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; även som

2) att de likalydande motionerna I: 269 av herr *Magnusson m. fl.* och II: 213 av herr *Kyling* om utredning av frågan om beskattning av stipendier icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr KYLING (h): Herr talman! Under denna punkt i bevillningsutskottets utlåtande redovisas två motioner som jag väckt. Den ena motionen berör avdragsrätten för studiekostnader. Riksdagen har ju tidigare vid flera tillfällen haft möjligheter att ta ställning till denna fråga. 1951 års riksdag begärde också en utredning i ärendet, och man väntade att 1953 års riksdag skulle slutgiltigt ta ställning till frågan.

När jag i januari månad före motions tidens utgång tittade på den inom Kungl.

Maj:ts kansli upprättade förteckningen över de väntade propositionerna, fann jag att ingen proposition var annonserad i denna fråga. Det var av den anledningen, herr talman, som jag väckte min motion.

Sedermera har det emellertid blivit känt för mig att i höstas en interpellation i frågan avgivits i första kammaren. I interpellationssvaret hade finansministern meddelat att någon proposition 1953 ej var att vänta. Hade jag haft kännedom om den interpellationen och det svaret, hade jag inte väckt denna motion. Utskottet säger att det väntar att ett förslag så snart som möjligt skall föreläggas riksdagen. Jag vill bara, herr talman, understryka, men icke ställa något yrkande på den punkten, det stora behovet av att någonting göres och att det göres snart, ty vi har ju kämpat så många år för att få en lösning av denna fråga.

Vad däremot beträffar min andra motion, II: 213, har den närmast kommit till av den anledningen, att de stipendier som för närvarande utgår till skönlitterära författare beskattas till skillnad från andra dylika stipendier. Frågan har varit uppe i 1944 års allmänna skattekommitté, och i ett av de betänkanden som denna skattekommitté har avgivit tar man upp detta problem. Man tar upp det på ett sådant sätt, att endast de stipendier som går till undervisning eller utbildning anses vara skattefria. De stipendier däremot som går, som jag tidigare sade, till skönlitterärt författarskap beläggs fortfarande i vissa taxeringsdistrikt med skatt.

Jag har i min motion påpekat den oklarhet som råder på denna punkt, och den saken har också utskottet tagit upp. Utskottet säger följande: »I detta sammanhang vill utskottet för sin del blott framhålla, att i beskattningshänseende ett nära samband råder mellan periodiskt understöd samt stipendier och andra liknande bidrag ävensom att nu gällande ordning medfört åtskilliga tolk-

Beskattningen av stipendier m. m.

ningssvårigheter. På grund härav torde vid 1950 års skattelagssakkunnigas översyn av kommitténs förslag även de i sistnämnda motioner berörda mera allmänna spörsmålen komma att ytterligare belysas.» Men ser man på de arbetsuppgifter som 1950 års skattelagssakkunniga har, finner man att de har ett mycket digert arbetsprogram. Man vet inte om det kommer fram besked i den här frågan nästa år eller om det kommer att dröja flera år. Jag har därför i min motion begärt, att man skall bryta ut denna fråga och låta 1950 års skattelagssakkunniga komma fram till ett förslag som kan presenteras redan nästkommande års riksdag.

Skillnaden emellan utskottets och min uppfattning är den, att utskottet tar för givet att sakkunniga skall komma med ett förslag men inte begränsar tiden, under det att jag för min del hemställer att sakkunniga skall ta upp detta till snar prövning och komma fram med ett förslag som kan presenteras riksdagen i form av kungl. proposition redan vid nästa års riksdag.

På dessa skäl ber jag, herr talman, att få yrka bifall under punkten 2 till den motion med nummer 213, som jag har väckt.

Herr OHLIN (fp): Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att helt kort få understryka att fjolårets riksdag visade ett livligt, välmotiverat intresse för att denna fråga om den skattemässiga behandlingen av periodiskt understöd och studiekostnader skulle erhålla en snar lösning och begärde förslag till år 1953. Nu förklarar finansministern, att det i varje fall inte går att komma med förslag till 1953 års riksdag. De där orden »i varje fall» skulle kunna innebära att han inte ens vill ställa i utsikt förslag till år 1954.

Man får ett intryck av att finansministern tycker att detta inte är något som brådskar och att det inte gör någonting om det uppskjutes på mera

obestämd tid. Det är med anledning därav, herr talman, som jag vill uttala min stora tillfredsställelse över att bevillningsutskottet här har sagt ifrån att man vill ha förslag så snart som möjligt. Även om det inte sker i form av ett nytt brev till Kungl. Maj:t, hoppas jag att finansministern skall förstå, att bevillningsutskottet har kamrarna bakom sig, när det önskar ett förslag så snart som möjligt, vilket under inga omständigheter får innebära något annat än att förslaget, om det inte kommer i år, förelägges 1954 års riksdag. Det är hög tid att den anomali, som nuvarande skattelagstiftning innebär, när den från skatt befriar vissa slag av periodiskt understöd men inte sådana som går till någons utbildning eller uppfostran, blir avskaffad.

Herr OLSSON i Gävle (s): Herr talman! Allt vad den föregående talaren sagt är riktigt så till vida att riksdagen i fjol skrev till Kungl. Maj:t i saken. Riksdagens bevillningsutskott har visat intresse för frågan, men man får inte, herr Kyling, glömma att frågan inte är så löstlöst att den kan klaras på en eftermiddag. Det finns många andra problem som i detta sammanhang måste lösas.

Nu har ju frågan överlämnats till 1950 års skattelagssakkunniga, och det är bevillningsutskottets förhoppning att vi skall få ett förslag till nästa års riksdag. Vad tjänar det då till att yrka bifall till en motion? Jag tycker att herr Kyling borde, sedan utskottet skrivit som det gjort, bocka sig och tacka i stället för att komma med ett sådant yrkande som han gjort.

Herr KYLING (h): Herr talman! Jag skall gärna göra som herr Olsson i Gävle säger och bocka mig och tacka. Jag har nämligen inte på denna punkt yrkat bifall till motionen utan bara uttalat min stora tacksamhet för utskottets utlåtande. Däremot har jag på den

Fortsatt giltighet av lagen med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål.

andra punkten yrkat bifall till motionen.

Överläggningen var härmed slutad. På därå av herr andre vice talmannen given proposition biföll kammaren utskottets hemställan i punkten 1).

I avseende å punkten 2) gav herr andre vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets däri gjorda hemställan dels ock på bifall till de i ämnet väckta motionerna I: 269 och II: 213; och biföll kammaren utskottets berörda hemställan.

§ 12.

Föredrogos vart efter annat bevillningsutskottets betänkanden:

nr 9, i anledning av väckt motion om rätt att vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för gåvor till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller för befrämjande av undervisning;

nr 10, i anledning av väckt motion om utsträckning av tiden för enskild skattskyldigs avlämnande av självdeklaration; och

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § och 8 § 3 mom. förordningen den 18 maj 1934 (nr 168) angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran, m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 13.

Fortsatt giltighet av lagen med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål.

Föredrogos första lagutskottets utlåtande nr 9, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål, dels ock i ämnet väckt motion.

Genom en den 23 januari 1953 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 35, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål:

Härigenom förordnas, att lagen den 21 mars 1952 med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål, vilken lag gäller till och med den 30 juni 1953, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1954.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehäft en i anledning av densamma inom andra kammaren väckt motion, nr 438, av herrar *Johansson* i Stockholm och *Hagberg* i Stockholm. I motionen hade hemställts, »att riksdagen måtte besluta att avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 35».

Utskottets hemställan föredrogos; och yttrade därvid:

Herr JOHANSSON i Stockholm (k): Herr talman! Justitieministerns och utskottets enda motivering för att den i föl så skarpt kritiserade tvångsmedelslagen skall förlängas ytterligare ett år är, att det spända läget består. Man föreslår sålunda förlängning av lagen, trots att även vad som hänt under det gångna året visat att lagen är värdelös för det syfte den officiellt skall tjäna, nämligen att underlätta bekämpandet av spioneri och liknande brott. De som sysslar med sådant känner säkert lagens existens och polisens möjligheter att avlyssna telefonsamtal och öppna brev. Rätten att hålla folk anhållna ända upp till en månad utan häktningssframställning är en uppluckring av

Fortsatt giltighet av lagen med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål.

rättssäkerheten och öppnar vittgående trakasseringsmöjligheter gentemot svenska medborgare.

Lagen har lika tvivelaktigt värde när det gäller att beivra verkliga brott. Lagens tillvaro är, såsom det klargjordes även under fjolårets debatt, en frestelse för polisen att anhålla människor på lösa eller obefintliga grunder eller för att utnyttja dem mot andra anhållna. Under krigsåren, med den lagstiftning som då fanns, visade det sig att polisen gärna föll för denna frestelse, framför allt när det gällde att förfölja antinazister. Sandlerkommissionens rapport om lagens tillämpning är vittnesbörd nog. Tre fjärdedelar av alla som då anhölls på förlängd tid eller 1 411 av 1 837 släpptes utan att något åtal anställdes. Polisen ryckte bort dem från deras arbete och försörjning, skandaliserade dem inför deras omgivning, släppte ut misskrediterande uppgifter, höll oförvitliga människor fängslade i veckor och lämnade åtminstone i ett fall små barn utan tillsyn — detta utan att den kunde anföra något skäl för anhållandet.

Dessa förföljelser pågår ännu i dag. Ett fall har nyss anmälts till JO. Det gäller en person som anhölls i mars 1942 därför att han, såsom det heter, var misstänkt för att ha stött den antinazistiska motståndsrörelsen i Hitler-Tyskland. Han kvarhölls i 14 dagar, men det fanns inte underlag för något åtal. Hans foto stod emellertid kvar i polisens register och har senare utlämnats till ett privatförlag som utgivit en enklare sensationsbok om spionage. Där finns typiska polisfoton av denne icke anhållne och icke åtalade man, och t. o. m. i ett reklamtryck för denna bok, vilket har gått ut i massupplaga, får han skylta som en farlig spion.

Den rätt till längre anhållningstid, som genomfördes i krigsårens tvångsmedelslag, utnyttjades således i nära 2 000 fall. Talet om det spända läget

framstår i sitt rätta ljus, när man kan fastslå, att rätten till förlängt anhållande nu knappast har använts ens i ett tiotal fall. Bland de fall, i vilka den utnyttjats, kan nämnas sådana, där personer utsatts för uppenbar falsk angivelse eller förhörts tio år efteråt för att en provokatör sagt, att de skulle ha räknat Hitlers trupptåg genom Sverige.

Vad telefonavlyssningen beträffar återkommer jag till Sandlerkommissionens rapport, som visade att under krigsåren inte mindre än 11 183 972 svenska telefonsamtal avlyssnades. Av dessa blev det överväldigande flertalet eller 10 799 951 icke ens föremål för rapport. Polisen sysslade alltså i stor utsträckning med hemligt rotande i oförvitliga människors privatliv.

Det sägs nu, att man för närvarande bara avlyssnar misstänkta personers samtal, men det finns icke någon som helst offentlig kontroll av denna polisens verksamhet. Många exempel visar, att avlyssning sker i mycket större omfattning än man offentligt medger. Den personliga okränkbarheten och privatlivets helgd har ställts på avskrivning genom dessa undantagslagar.

Jag fastslår till slut, att tvångsmedelslagen är fullkomligt värdelös för sitt uppgivna syfte men däremot naturligtvis har stor betydelse som instrument för hemliga polisen, när det gäller att kartlägga vissa medborgares åsikter och att planera trakasserier mot medborgare, vilkas åsikter polisen inte tycker om. Den kompletterar därmed den verksamhet, som utövas av den efter amerikanskt mönster uppbyggda organisationen för psykologisk krigföring, kallad Folk och Försvar, Mc Karlssons beryktade tjallarorganisation, vilken nu organiserar spionverksamhet mot hederliga svenska arbetare och försöker värva mindre nogräknade sådana till detta bedrövliga jobb. Den saken hade vi anledning att belysa i remissdebatt-

Fortsatt giltighet av lagen om kontroll å överlåtelse av vattenkraft.

ten, och jag skall därför inte uppehålla mig vid den nu.

Jag skall nöja mig med att konstatera exempel på lagens verkliga syften och verkningar i ett mera centralt sammanhang, nämligen när vi längre fram skall behandla min motion rörande den fria bevisprövningen, i vilken krävs, att det finns åtminstone ett minimum av bevisning innan människor kan häktas och dömas. Vi får då möjlighet att taga upp den svenska rättsröten och uppluckringen av de demokratiska rättigheterna i ett större sammanhang.

För dagen slutar jag med att fastslå, att tvångsmedelslagen är ett medel i den antidemokratiska verksamheten, en del av apparaten för registrering och förföljelse av politiskt misshagliga medborgare, och att den därför bör försvinna.

Herr talman! Jag yrkar avslag på utskottets förslag.

Herr LINDBERG (s): Herr talman! Det kunde vara mycket att säga om det anförande, som nyss hölls från denna talarstol. Jag skall emellertid inte gå djupare in på det. Jag kan ju säga, att en del av de argument herr Johansson framförde mycket väl kan användas för ett bifall till utskottets förslag.

För övrigt undrar jag, om inte även herr Johansson måste erkänna, att de händelser, som inträffat under föregående år och även något tidigare, är av sådan karaktär, att det visar, att vi behöver en särskild lagstiftning för att taga hand om människor, som inte vet att uppföra sig riktigt. De är spioner, och i den mån de blivit anhållna har det varit ytterligt svårt att överbevisa dem om deras brott. När de likväl inför domstol har överbevisats och erkänt, så har man förklarat från kommunisernas sida, att de har varit sabotörer, icke tillräkneliga o. s. v. Detta är saker

som vi alla känner till och som vi inte behöver resonera om.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed slutad. Herr andre vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på avslag därå; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 14.

Fortsatt giltighet av lagen om kontroll å överlåtelse av vattenkraft.

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 20 december 1946 (nr 781) om kontroll å överlåtelse av vattenkraft.

Genom en den 9 januari 1953 dagtecknad proposition nr 23, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag angående fortsatt giltighet av lagen den 20 december 1946 (nr 781) om kontroll å överlåtelse av vattenkraft.

Härigenom förordnas, att lagen den 20 december 1946 om kontroll å överlåtelse av vattenkraft, vilken enligt lag den 30 juni 1948 (nr 480) gäller till och med den 30 juni 1953 eller den tidigare dag Konungen bestämmer, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1958 eller den tidigare dag Konungen bestämmer.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Reservation hade avgivits av herrar *Ebbe Ohlsson* och *Munktell*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att förevarande proposition måtte av riksdagen avslås.

Fortsatt giltighet av lagen om kontroll å överlåtelse av vattenkraft.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Fru BOMAN (h): Herr talman! Tredje lagutskottet har haft att taga ställning till en förlängning av den tvångslag, som riksdagen beslöt år 1946 och som kom till för ett alldeles särskilt fall. Utskottet har varit tämligen enigt om att lagen bör förlängas ytterligare fem år. De båda högermän i utskottet som har reserverat sig har redovisat en annan tanke härom. De har helt enkelt yrkat avslag på denna Kungl. Maj:ts begäran om förlängning av lagen. De har också mycket klart redovisat hur de kommit fram till denna tankegång, ty även de har klart för sig, att det är olyckligt att man genom spekulationer i vattenkraft inhöstar mellanhandsvinster. Ett sådant förfarande är skadligt, säger de. När man emellertid blickar tillbaka på de år som gått sedan det tillfälle, då riksdagen senast hade att taga ståndpunkt till lagen och då den också förlängdes med fem år, upptäcker man, att lagen bara kommit till användning i tre fall, och att av dessa fall ett utgöres av det exceptionella fall som påkallade stiftandet av lagen, varvid dessutom åt lagen gavs retroaktiv verkan. Under de sju år som lagen varit i kraft har man alltså haft anledning att tillämpa den i två fall. Varken justitieministern eller utskottet har kunnat förebära några verkliga skäl för en ytterligare förlängning av lagen. Departementschefen säger ungefär så här, att det alltså kräves åtgärder som reglerar dessa ting. Lagen är inte överflödig. Därutöver har han emellertid inte kunnat ange något annat skäl än att erfarenheterna av lagens tillämpning ej synes ha givit anledning att föreslå några ändringar i dess utformning. Reservanterna har resonerat på det sättet, att vi utöver denna tvångslag redan har en lagstiftning som säkerställer eller utgör garanti för att de här spekulationerna, som ingen av oss vill se förverkligade,

är uteslutna. Vi har 1945 års lagstiftning på detta område, 1948 utökades det med expropriationsförfarande i vattenlagen. Slutligen kom lagen 1951 om realisationsvinstbeskattningen. Alla dessa olika lagar begränsar möjligheterna till en spekulation i vattenkraft.

Sju år har, som jag nyss nämnde, gått ifrån det tillfälle då också departementschefen uttalade som sin mening, att det här bara är fråga om ett provisorium, att denna lag bara är tillfällig och att den inte skulle överleva sig själv, utan att den så snart det visade sig möjligt skulle avskaffas. Efter två år, under vilka lagen kunde betraktas som ett provisorium, förlängde riksdagen den med ytterligare fem år, vilken tid nu i det närmaste har gått ut: den går ut den 1 juli i år. Riksdagen är nu redo att besluta en förlängning av en lag som har visat sig vara praktiskt taget helt överflödig.

Jag delar reservanternas syn på frågan. Jag har utomordentligt stor respekt för lag och lagstiftning, men jag har en alldeles bestämd tanke om att varje lag bör ha ett bestämt ändamål. Man skall inte bara kunna säga, att lagen inte har varit till något ohägn. Varje lag skall vara till speciell nytta. Låt mig i det sammanhanget peka på att justitieministern här uttalat att remissinstanserna i år inte rest några invändningar mot lagens förlängning. Av detta kan jag inte dra någon annan slutsats än vad reservanterna redan gjort och vilken jag är beredd att instämma i, nämligen att man inte haft något ohägn av lagen och att de remissinstanser, som före lagens ikraftträdande var ganska oroliga, därför inte haft någonting att erinra. En remissinstans har däremot helt tagit avstånd från en förlängning. Det är RLF, som haft ett annat begrepp om lagens innebörd. I stort sett beröres endast jordägarna av lagen. Det gäller här köp och försäljning av jord med tillhörande strömfall. RLF och alla de jordägare som härvid kan komma i fråga

Interpellation ang. undervisning i medicinsk psykologi för blivande läkare, m. m.

vet, att de i sådant fall ställes inför både jordförvärvslagen med dess kontrollåtgärder och denna lag, vilken kommer som en särskild pålaga. Det är dessa jordägare som har att känna obehaget.

Jag tror, att vi kan undvara denna lag. Varje lag skall omfattas av medborgarna med aktning och förtroende. En lag på vilken man kan peka och säga, att den har vi varken haft nytta eller ofog av, tror jag man kan betrakta som överflödig och sålunda rensa ut ur författningarna. Jag vill alltså yrka bifall till herrar Ebbe Ohlssons och Munktelles reservation, som ju innebär avslag på propositionen.

Herr JOHANSSON i Torp (s): Herr talman! Det första skäl som reservanterna anför som motivering för avslagsyrkandet — ett skäl som fru Boman nu upprepat — är, att lagen varit i kraft i sju år och tillämpats endast tre gånger. Reservanternas referat av vad som förevarit är så till vida felaktigt, som lagen endast varit i kraft i sex år — från den 24 december 1946, då lagen trädde i kraft, och till nyåret 1953. Det lär säkerligen inte bli mer än sex år. Det har ju för all del ingen större betydelse om lagen varit i kraft ett år mer eller mindre. Problemet förenklas dock rent matematiskt med denna tid av sex år, ty då kan man säga att lagen tillämpats en gång vartannat år under den tid den varit i kraft. Jag anser att bara detta är ett tillräckligt skäl för att lagen skall fortsätta att gälla.

Reservanterna börjar med den deklarationen att man anser, att en spekulation i vattenkraft, som har till syfte att inhösta mellanhandsvinst, är skadlig. Då reservanterna således är överens med utskottsmajoriteten om det syftemål man har ställt upp och reservanterna inte heller, såvitt jag förstår, här framburit något bärande skäl för sitt avslagsyrkande skall jag, herr talman, med dessa ord yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr andre vice talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr andre vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fru Boman begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller tredje lagutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning; och befanns därvid flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 15.

Föredrogs andra kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande nr 1, över motion om viss ändring i villkoren för statens järnvägars s. k. billighetsresor.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 16.

Interpellation ang. undervisning i medicinsk psykologi för blivande läkare, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr HELEN (fp), som yttrade: Herr talman! Behovet av psykiatriskt och psykologiskt skolade läkare är i starkt växande. Det finns anledning att vänta att läkarutbildningssakkunniga kom-

Interpellation ang. föreskrifter om tvättning av hushållslump, som skall användas vid stoppning av möbler m. m.

mer att föreslå en flerdubbel utvidgning av just dessa delar av den grundläggande läkarutbildningen. Desto märkligare är det, att i väntan på denna utrednings förslag en verklig försämring håller på att ske i dessa avseenden i fråga om den utbildning, som sker vid karolinska institutet, där ungefär hälften av vårt lands blivande läkare får sin utbildning.

Under sju års utbildning till medicine-examen ägnas psykiatrien sammanlagt 27 timmars patientdemonstrationer och föreläsningar. Genom utnyttjande av överskottsmedel från docentstipendiefonden har institutet tidigare kunnat komplettera denna undervisning med poliklinikföreläsningar om åtta dubbel-föreläsningar och även ge flertalet omgångar av medicine kandidater en kurs i medicinsk psykologi om fem dubbel-föreläsningar.

Dessa medel står ej längre till institutets förfogande. Fram till hösten 1952 har undervisningen ändå kunnat bedrivas med hjälp av kursmedel, som Kungl. Maj:t ställt till institutets förfogande. Brist har emellertid nu uppstått även här, och i dagarna har 30-talet medicine kandidater avslutat sin utbildning i psykiatri utan någon utbildning i medicinsk psykologi. Genom att även poliklinikföreläsningarna upphört av brist på medel har visst elementärt kunskapsstoff fått överflyttas till de ordinarie föreläsningstimmarna och viktiga teoretiska element i denna kurs så gott som helt eliminerats. Det har i praktiken inneburit att stora delar av neurosläran och psykoterapien helt förbigåtts och att åt undervisning om alkoholismen ägnats tio minuter. Samma generation av läkare får därmed under andra avsnitt av sin utbildning en icke föraktlig kunskap i fråga om rättutrotning och lössbekämpning.

I början av mars månad börjar en ny omgång medicine kandidater sin utbildning i psykiatri. Om Kungl. Maj:t

icke snarast bifaller de önskemål om kursmedel på tilläggsstat, varom karolinska institutet anhållit, kommer även dessa studerande att i sinom tid avlägga medicine licentiat-examen utan att ha erhållit någon enda timmes undervisning i medicinsk psykologi.

Jag anhåller därför om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få rikta följande fråga:

Anser herr statsrådet att i avvaktan på läkarutbildningssakkunnigas förslag möjlighet till grundläggande undervisning i medicinsk psykologi bör beredas alla dem som utbildar sig till läkare, och kommer herr statsrådet av den anledningen att vidta åtgärder för att poliklinikföreläsningarna och den medicinskt psykologiska utbildningen vid karolinska institutet snarast återupptages åtminstone i förutvarande omfattning?

Denna anhållan bordlades.

§ 17.

Interpellation ang. föreskrifter om tvättning av hushållslump, som skall användas vid stoppning av möbler m. m.

Herr LÖFGREN (fp) erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Med anledning av riksdagens skrivelse nr 63 av den 19/3 1937 anbefalldes medicinalstyrelsen att i samråd med socialstyrelsen och kommerskollegium verkställa en av riksdagen begärd utredning av frågan om rening och desinfektion av för sängkläder, möbler och dylikt avsedda råvaror av lump och liknande material, ävensom om vidtagande av de åtgärder, som av utredningen kunde föranledas.

Till fullgörandet härav avgav medicinalstyrelsen ungefär sex år senare — den 15/3 1943 — förslag i ärendet.

I sin utredning framhåller medicinalstyrelsen bl. a., att det är angelä-

Interpellation ang. föreskrifter om tvättning av hushållslump, som skall användas vid stoppning av möbler m. m.

get att det utfärdas föreskrifter om en obligatorisk tvättning av *all* hushållslump, avsedd att användas för stoppningsändamål. En på rätt sätt utförd tvättning ansågs kunna avsevärt minska smittrisken från lumpen medföljande sjukdomsalstrare, och särskild desinfektion ansågs därför kunna undvaras.

Medicinalstyrelsen meddelade i utredningen att riksförsäkringsanstalten, som då handlade arbetarskyddsbestämmelser och dessas efterlevnad, avsåge att utfärda allmänna skyddsanvisningar men ansåg, att ändrade bestämmelser även måste genomföras inom hälsovårdsstadgan för att en fullt betryggande ordning på området skulle ernås. Det förutsattes sålunda — enligt vad medicinalstyrelsen anförde — ett tillägg till hälsovårdsstadgans 24 och 50 §§ på så sätt, att i § 24 intages ett moment 7 och i § 50 ett moment 3 av innehåll, att hälsovårdsnämnd åligger övervaka att lump, avsedd att förarbetas till stoppning av sängkläder, möbler o. d., icke må hanteras förrän den genomgått föreskriven tvättning enligt de föreskrifter, som medicinalstyrelsen i samråd med riksförsäkringsanstalten kommer att utfärda.

Såvitt bekant har dock fortfarande inga föreskrifter i berörda avscenden utfärdats, trots att ca 10 år förflutit sedan medicinalstyrelsen avgav sin utredning.

Med anledning av vad jag här anfört, och då jag anser det i hög grad angeläget att det snabbt rådes bot i fråga om de olägenheter av sanitära och andra förhållanden, som är följden av att odesinficerad och till och med otvättad lump kan användas för tillverkning av vadd och stoppningsmaterial för sängkläder, möbler o. d., anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande fråga:

Vill herr statsrådet medverka till att sådana föreskrifter snarast utfärdas,

att i varje fall tvättning av hushållslump i enlighet med medicinalstyrelsens i utredningen av den 15/3 1943 gjorda uttalanden kommer att föreskrivas för att sådant material skall få användas för stoppningsändamål beträffande sängkläder, möbler o. d.?

Denna anhållan bordlades.

§ 18.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från bevillningsutskottet:

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 12 maj 1950 (nr 164) angående rätt för Konungen att förordna om uttagande av antidumping- och utjämningsstullar; och

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § och 8 § 3 mom. förordningen den 18 maj 1934 (nr 168) angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran, m. m.;

från andra lagutskottet:

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443); samt

från tredje lagutskottet:

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 4 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet m. m.;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469);

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30

juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och
länsvägnämnder; och

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts
proposition angående ersättning från
kyrkofonden för övertalig personal vid
domänverket.

§ 19.

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts
propositioner tillställts kammaren:

nr 51, angående ratifikation av till-
läggsprotokoll till den allmänna över-
enskommelsen rörande Europarådets
privilegier och immunitet; och

nr 62, angående anslag för budget-
året 1953/54 till vissa naturskyddsän-
damål.

Dessa propositioner bordlades.

§ 20.

Anmäldes, att under sammanträdet
motionen nr 441, av herr *Nilsson* i Ös-
tersund och fröken *Sandell*, i anledning
av Kungl. Maj:ts proposition, nr 53, an-
gående anslag för budgetåret 1953/54
till statens bosättningslånefond m. m.
avlämnats till herr andre vice tal-
mannen.

Denna motion bordlades.

§ 21.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 6.07 em.

In fidem
Gunnar Brillh.